

A Vasárnapi Ujság hetenként egyszer nagy negyedrében egy és fél iven jelenik meg. — Előfizetési díj január-júniusig, azaz: 6 hónapra Buda-Pesten házhoz küldve vagy postal úton a Polltikal Ujdonságokkal együtt 4 ft. pp. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-bivatalához (egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó.

Erdélyi János.

Néplapunk képcsarnokában senki sem foglalhat méltóbb helyet Erdélyi Jánosnál, mert költészetben és tudományban senki sem küzdött hitebben a szoros értelemben vett nemzetiség mellett, melly mindig a népből szívja éltető nedvét. Van egy pár költőnk, kik jelesebb népköltők nálánál; de költőink sorában ő az első, kinek költészete először ölelkezett művészien és erőteljesebben a népi elemmel; mint tudós és kritikus pedig, majdnem az egyetlen, ki néphagyományaink gyűjtésével és magyarázatával foglalkozik, a költészet nemzeti alapelveit leg-hathatósabban fejtegeti. E két nagy érdeme már is irodalomtörténeti fontosságra emelkedett, s egykép kivívta neki a nemzet tiszteletét és hálóját.

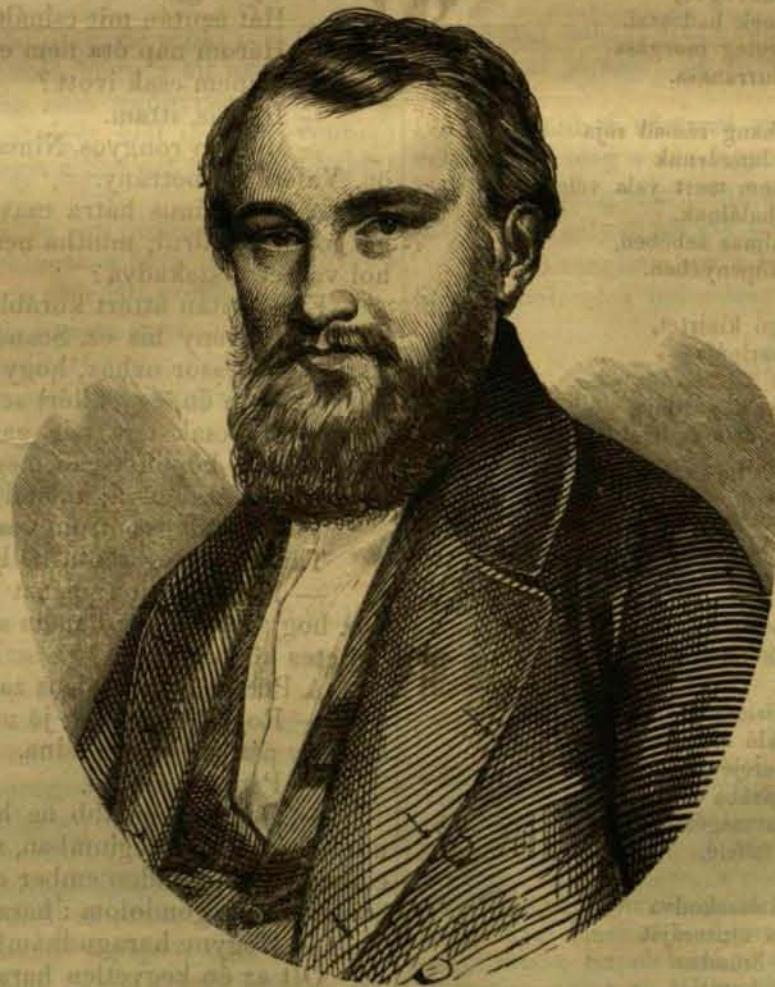
Született Kaposon, Ungmegyében, az 1814-ik év tavaszán, közönséges földmivelő szüléktől. Atyja eszes, és helyzetéhez képest igen értelmes ember volt, ki — leginkább Szentírásból vett tárgy — verseket is készített, s azon patriarchalis szokást tartotta, hogy házanépével hosszú téli estéken zsoltárokat énekelte. Ez a fogékony gyermek kedélyére, természetesen, élénk befolyást gyakorolt, s apja mesterségét idejekorán megszeretvén, a költészet mindenkorra kedvencz tanulmánya maradt. — Iskoláit a sárospataki evang. ref. főiskolában kezdte és végezte, hol — mint e tájt, a két haza csaknem minden protestans iskolájában — irodalmi önképző társulat alakulván, annak ő is buzgó tagjai közé tartozott, s a társulat által irt és kiadott „Parthenon”-ban jelentek meg legelső művei.

— 1830-on tul Szabolcsban, Zemplénben, Gömörben, mint nevelő működött, s egyik növendékével hosszabb európai utazást tett, melly alkalommal szerzett tapasztalatait s benyomásait jeles utiképekben bocsátotta nyilvánosság elé. — Neve 1835. óta kezdett az irodalomban figyelmet gerjeszteni, zsebkönyvekben közölt költeményei, s verses és prózai dolgozatai által — különböző folyóira-

tokban, millyenek közül itt csak az „Athenaeum”-ot és társát a „Figyelmező”-t hozzuk fel, mellyekbeni részvéte már magában említésre méltó irodalmi érdem. — 1839-ben a magyar tudós társaság levelező tagjává választott.

E közben irodalmi munkássága, tanulmányaival lépést tartva folytonosan növekedett. S míg egyfelől a „Regelő”-czimű divatlapot, mellynek egyideig főmunkatársa, Garay után pedig szerkesztője volt, alapos és tanulságos dolgozatokkal látta el, másfelől kiváló buvárkodás tárgyává tette a magyar népköltészetet, mellynek szellemét nálánál jobban senki sem ismeri. — 1844-ben összes verseit nyújtotta át a magyar olvasó közönségnek; 1846-ban pedig, a Kisfaludy-társaság megbízásából, mellynek titoknoka és egyik legmunkásabb tagja volt, összeállította, s a népdalköltészetéről irt igen becses és mély észleléssel készült bevezető értekezés kíséretében kiadta a „Népdalok és mondák” gyűjteményét három kötetben (1846—1848), mi költészetünk nemzeti irányban fejlődésére nevezetes befolyást gyakorolt. Egy pár bírálatára már korábban figyelmet gerjesztett; az „Irodalmi örökbe Vörösmartyról irt bírálatára a legjelesebb magyar kritikusok közé emelte; s ez idő óta leginkább kritikával foglalkozott. 1847-ben a Kisfaludy-társaság megbízásából szerkesztette s számos czikkel gazdagította a „Szépirodalmi Szemle”-czimű, rövid ideig élt, de tartalmas és igazán tudományos bírálati közlönyt. Számos vers-költeményén kívül, mellyek, ha

világosságra, könnyedségre nézve nem is, de az érzelem melegsége, ereje, s belső öszhang tekintetében irodalmunk legjelesebbjei közé sorozhatók, irt még „Két királyné”-czimű drámát, melly azonban világot nem látott, s „A velencei hölgy”-czimű szomorujátékot; fordított több jeles színművet és néhány széptani munkát, köztök Boileau híres tankölteményét a költészetről, melly a Kisfaludy-tár-

ERDELYI JÁNOS.

ent meg. 1848-ban pár hónapig a pesti nem-
saság Évlapi-gatóságát vitte; majd 1849-ben az akkori idők ösz-
zeti színhatárával nem igen foglalkozó író is, politikai lap élére
tönte, mellynek azonban alig néhány száma jelent meg.

Rövid politikai pályája után ismét egészen az irodalomnak
szentelte munkásságát. 1850-ben számos becses bírálatot és verset
vett tőle az olvasóközönség. 1851-ben a „Magyar közmondások
könyvét” adta ki, igen jeles értekezés kíséretében. Ugyanez idő óta
a sárospataki ev. ref. főiskolában mint bölcelet és neveléstan köz-
szeretettü, munkás tanára szolgálja a mivelődés és nemzetiség
ügyét, de a mellett az irodalom teréről sem vonult vissza. Lantja
még most is megszólal néha szépirodalmi lapjainkban és zsebköny-
veinkben; becses kritikai dolgozatokat nyújt tőle néha a „Pesti
Napló”; azonban, ugy látszik a bölceleti tanulmányoknak áldozza
legtöbb idejét. „A magyar philosophia jelene” (Pest, 1856) czimü
értekezése a legnevezetesebb mű, mit e téren irodalmunk a köze-
lebbi időkből felmutathat. E mellett Sárospatakon egész kis iro-
dalmi kört teremtett, mellynek munkásságát már is szép siker ko-
ronázza. E kör támogatja leginkább azon becses havi-iratot is,
mellyet Erdélyi „Sárospataki füzetek” czim alatt mult évben indí-
tott meg s melly leginkább a protestáns egyház és nevelés ügyeivel
foglalkozik. A szerkesztő nem egy czikkel gazdagítja a folyóiratot,
mellyek közt rendkívül érdekesek a régi magyar philosophusok
irodalmi arczképei.

Ime a nagy munkásság, melly Erdélyi János nevét annyira
tiszteletté teszi, s e munkásság mindenik ága egy nemzeti szükség-
nek felel meg, s mindenikén a nemzetiség zománca ragyog; még
stylusán is, melly némi különbséget leszámítva, a legmagyarabbak
egyike.

A három jó barát.

Elzugott már a harc; — a csata színéről,
Mint sebesen futó felhőknek árnyai,
Iramodtak tova ujongva dühöngve,
A győző s meggyőzött félnek hadsora.
Csak néha, mint tűnő fergeteg morgása
Zúg a légen át az ágyu durranása.

S az elhagyott téren visszhang támad rája
Haldokló hörgése sebesült huszárnak
Kit, mert szembe szállni nem mert vala véle,
Orvul megkerülni kelle a halálnak.
S ott fekszik a vitéz fájdalom sebében,
Magán, elhagyatva véres köpenyében.

Hirtelen, mint éjben robogó kísértet,
A halállal küzdő huszár paripája
Sánta vágatással halad át a téren
S horkolva megáll hol elterül gazdája,
S arczához nyujtva le aggodalmas fejét,
Lesi ajkiról az élet lehelletét.

S im megüti orrát a kis meleg pára,
Melly kinsohajtásban tört ki kebeléből
A vérző huszárnak; és a hű paripa
Harsányan az égre nyerit örömeiből,
S mintha keltegetné aluvó gazdáját —
Reá reá tette sebesült jobb lábát . . .

A harsány nyerítés, mint ismerős szózat
Hatott a huszárnak haldokló álmába.
Felnyitja szemeit s végső erejével
Belekapaszkodik lova kantárába
S az okos, hű állat mintha megérténé
Elkezdé emelni csendesesen felfelé.

A lábra állt huszár reá támaszkodva
A nyereg kápára . . . ottan csutoráját
Találta ölelni . . . e buba örömben
Mindig tölt kebelével kísérő barátját,
És a viszontlátás édes örömebe
Ajkiról a vigaszt szívta kebelébe.

Hatott is a vigasz, s mintha a vesztett vért
Pótolta vón viesza a vitéz erébe. . .
Visszatért az erő s habár ingadozva
De mégis csak felült a huszár nyergébe
És elbiczeg véle sánta paripája,
A nyeregkápában kotyog csutorája.

Sok év mult azóta, s a három jó barát
Most is együtt ballag . . . A fakó megy elöl
Belekapaszkodva a nehéz ekébe,
A mellynek szarvára sánta gazdája dől.
Gazda hátán kotyog a vizes csutora,
Mellynek réges régen kifogyott a bora.

Virágalmi.

A Peregrinus.

Elbeszélés JÓKAI MÓR „Dekameronjából.”

(Vége.)

Hanem az én tanárom a tréfa helyett, komolyan lépett a pe-
regrinus elé s keményen rászólt.

— Mit keres ön itt megint? Minek jött megint vissza?

A nagy trabalis ember e megszólításra meghunyászkodott szé-
pen, mint valami megriasztott fenevad; még a sipkáját is levette.

— Rogo humillime professor ur. . . .

— Nem szereztem önt be félév előtt egy derék urasághoz,
nem fogadta akkor, hogy rendes életet fog élni? s most megint
itt van?

— Rogo humillime.

— Mi baja volt ott? Nem ruházták, nem táplálták tisztessé-
gesen; csak hogy ne csavarogjon a vallás gyalázatára.

Az ember megsuntya a fejét, s mint egy nagy kamasz diák,
kit tanára szid, kezdett mentegetőzni.

— Rogo humillime, igen jól bántak velem, volt ennem, in-
nom elég, ruhám tisztességes; hanem — hanem —

— Nos, mit hanem? álljon elő vele.

A peregrinus itt egyszerre visszatette magát elébbi bestialis
daczos alakjába s felesapva fejére sipkáját, dühösen mondá;

— Bolondnak tartottak s azt én észrevettem; — s azzal megint
felöltém rongyos ruháimat, s alá is út, fel is út, senkinek sem
mondtam jó reggelt többet.

— Hát azután mit csinált?

— Három nap óta nem ettem.

— Hanem csak ivott?

— Igen is, ittam.

— Millyen rongyos. Nincs a városban több ilyen koldus, mint
ön. Valóságos botrány.

A Peregrinus hátra csavargatta a fejét, huzgálta a köpenye-
gét jobbrul balrul, mintha nem tudná egész bizonyossággal, hogy
hol van ez elszakadva?

Ezzel aztán áttért korábbi ostoba humorába.

— Botrány biz ez. Scandalum. 'Sz épen azért jöttem nagyon
tisztelt professor urhoz, hogy ha adna egy pár garast. . . .

— Nem én, egy fillért sem.

— No csak egy pár garast; no ne haragudjék, rogo humil-
lime; hogy a köpönyegem, meg a csizmám megfoldoztassam. Lássá :
ki van ez is szakadva; valami átkozott szegbe beleléptem.

Valóban nagyon rongyos volt a csizmája is.

Tanárom megszánta. Ollyan??? képet tudott csinálni előtte.

— No megálljon; pénzt nem adok, mert azt tudom bizonyo-
san, hogy megiszsa; hanem adok egy pár jó csizmát, meg egy be-
csületes köpönyeget.

A Peregrinus comicus zavarral vakargatá meg bozontos fejét.

— Rogo humillime; jó nekem ez a köpönyeg; inkább szeret-
nék egy pár garast, ha adna.

— Pénzt nem kap.

— De hát legalább ne hijon így per „ön”; nevezzen tenek,
mint hajdan a collegiumban, mikor inasa voltam, professor ur meg
contrascriba; minden ember csufolt, csak professor ur nem; — ha
önnek hi, azt gondolom : haragszik rám.

— Hogyne haragudnám? Lépjön ön a szobámba.

Ott az én kegyetlen haragos professorom tetétől talpig felöl-
tözteté újra a meghunyászkodott fenevadat; adott neki tisztességes
meleg kabátot, melly az ujjá hegyéig eltakarta, egész csizmát és
magas tetejü kalapot. Nem bámultam professorom szigorú arczát
annyira soha, mint e perczen, midőn meg tudta állani, hogy rette-
netes hahotára ne fakadjon, midőn Sust illyen szépen felöltöztetve
látja maga előtt, mint egy városi senatort. Ő nem nevetett.

— Már most ezt a rongyos gúnyát kösse ön össze s ajándé-
kozza oda valami rongyszedőnek; meg ne lássam többet rajta.

Sus kezét akart csókolni, a tanár nem engedte.

— Takarodjék! . . .

— Rogo humillime. . .

— Mondtam, mondtam már, hogy pénzt nem kap, . . . elmehet.

Sus megindult kifelé a folyosón, mi mentünk a clássis-felé vissza; egyszer visszaordít, olyan hangon, mint egy megrettent viziló. —

— Professor ur, instálom : ennek a kabátnak a zsebében egy huszas van!

És mutatta két ujja közt tartva az ezüst pénzt nagy rémülettel.

Az én szigorú tanárom kegyetlen haraggal förmedt reá vissza.

— Mondtam már, hogy takarodjék s ne szóljon többet hozzám!

Azzal betette maga után az iskolajutót.

A peregrinus sietve ment odább; az ablakon keresztül láttuk, hogy még az udvaron levette a fejről a magas tetejű kalapot s a kopott sípkát tette fel helyébe. Sehogy sem tetszett magának abban a tisztességes öltözetben.

Másnap megint abban a rongyos gunyájában került elő; azt állította, hogy a másikat ellopták tőle, míg aludt. Hanem a tanodának tájára sem mert jönni. Félt a professoromtól, jobban, mint akármelyik lezkenemtudó gyerek.

Egyszer azonban egy fiatal tréfás praeceptor az utcán találkozva vele, azt találta neki mondani.

— No Sus pajtás, férjhez ment-e már a nótárius leány?

Az ember e szóra olly ádáz dühbe jött, hogy neki rohant ököl-lel a megszólítónak, azt bekergette a tanoda épületéig; ott a diákok ijedten becsukták a vasajtót, de tiznek is dolgot adott, hogy ő maga be ne feszítse azt vállával.

Akkor felszakított egy követ a járdából, melly az udvaron végig volt rakva. Más embernek csákánnyal is dolgot adott volna azt kivenni, ő kiemelte a tiz körmével. Azzal a követ kezdte el döngötni a tanoda vasajtóját, átkozódva, hogy mind az egész tintanyaló világot meg fogja odabenn ölni. A köcsapások helyei maig is láthatók a vaslemezeken.

A gonosz lármára sokan összecsendültek, de senki sem merte a dühödt embert megtámadni; világos volt, hogy a kit azzal a követ megüt, azt semmi diák sententia meg nem gyógyítja többé. Már szó volt róla, hogy a vármegye segítségét kell igénybe venni s nagy volt az aggodalom, hogy nem fogja e Sus azt a néhány hajdut is megöldödni, ha ellené hozzák.

Ebben a perczen érkezett oda az én professorom. A mint azt meglátta a dühöngő, egyszerre eldugta a háta mögé a követ s ott leejtette a földre, mintha a kezében sem lett volna.

A tanár egy szót sem szólt neki, hanem egyenesen oda ment hozzá, megfogta a gallérját, egyet fordított rajta, végig vezette az udvaron egész a kapuig; az ember mindent engedett magával tenni ellenállás nélkül.

Ott elereszté a tanár és azt mondá neki azon a szigorú hangon, mellyen bennünket kis fiukat szokott megfeddeni.

— E pillanattól fogva megtiltom önnek, hogy ebben a városban többé megjelenjen. Most rögtön elpusztuljon innen és vissza ne merjen többé térni soha.

Az ember elhallgatott, elsápadt e szóra; azután sirva fakadt és tovább ment, két öklével törölve szeméit.

Voltak kíváncsi emberek, a kik messziről kísérték s látták, hogy csakugyan eltávozik a városból; a hidon tul még egyszer megállt, mintha valami ok nélküli reménye volna azt hinni, hogy, még visszahíják, azután duzzogva, morogva ment odább. . . .

. Soha sem mert többé abba a városba visszajönni.

Pedig de szép földet beutazott azóta.

Nincs Fényes Elek statistica geographiájában az a falu, mellyről ő tapasztalása szerint ne tudná, millyen urak, millyen szegény emberek laknak benne? hogy híják benne a papot, meg a rectort?

Huszonnégy esztendeje mult annak, hogy először láttam; másodszer az uton találkoztam vele; rut locspocs időben; én gyorskocsin utaztam (értsd, gyalogoltam a sárban és segitettem a kereket kiemelni a kátyukból) ő pedig jött utánunk gyalog és lassacskán utolért. Már messziről lehetett bámulni csoda természetét: ugyanaz a köpönyeg volt most is rajta, a mit legelőször láttam a nyakában, csak hogy az akkori szakadás most már az egész hátán végig fel a gallérjaig hasadt; olyan volt vele, a mint a szél hol az egyik, hol a másik szárnyát lebbentette meg, mint valami nagy bagolyfejű

lepke, mellyet az eső levert a földre, s lueskos két szárnyát huzza maga után, igyekezve.

Én rá ismertem, ő persze énrám nem.

A Peregrinus most is ollyan pufók volt; keveset változott. Feje nem szürkült, haja el nem hullott. Ha gyéren lengő hajszála-imra gondolok, szégyenlem magamat előtte.

Beszédbe elegyedünk, kérdezém tőle, hogy most is peregrinál-e még?

Ez ellen tiltakozott; most már nem ollyan hiába való ember, mint az előtt volt, solid mestersége van, a miből él, nem terhe az emberiségnek többé, kézimunkával és kereskedéssel keresi tisztességes táplálékát: — irótollakat metsz, azokat hordja faluról falura. —

Ez bizony elég hasznos munkálkodás. Magam is vettem tőle egy csomag tollat; a mire az úton különös szükségem volt.

Kérdezém, hogy mikor látta hajdani professor uramat?

Ez a kérdés kellemetlenül látszott rá hatni. Azt felelte, hogy a mióta a tanár ur megtiltotta neki abba a városba visszatérni, nem merte ott magát mutatni többé; „de hozzá tevé ravaszul, most meg fogom őt tréfálni.“ Más városba tették át professornak s onnan nem tiltott ki, majd hogy fog szidni, ha meglepem.

Azzal előkeresett gunyájából egy csomag szépen megmetszett hollótollat, s gyönyörködve mondá, „ezt neki gyűjtöttem össze, tudom hogy nagyon szeret hollótollal írni. — De hogy le fog az engem majd hordani, ha meglát!“

— Ön ugy tesz, mintha örülne annak a szidásnak előre, a mit kapni fog tőle.

A peregrinus elkomorodott e szóra.

— Lássá ön; ez az egyetlen ember a világon, a ki ugy szólt hozzám mindig, mint emberhez; igaz hogy szid, fedd, dorgál: — de nem csufol, mint más.

E néhány szóban volt elmondva a szegény Susnak egész életfátuma.

Azzal elhagyott; bocsánatot kért, hogy nem kísérheti a gyorskocsi járását; de neki előre kell sietni, mert még nagy út vár reá. —

Nagyobb is várt reá, mint gondolta; az úton kegyetlen hóizvatar lépte meg s oda fagyott.

Tehát még sem láthatá meg újra kegyetlen szigorú professorát, a kitől ollyan jól esett volna neki még egyszer szidást hallani.

Előbb meglátta azt a boldog világot, a hol a bölcsék tudománya s a bolondok bolondsága egyforma füst és pára.

A Sárret régiségei.

IV. Zrinyi Ilona adomány levele. *)

„Nos Helena Zrinyi Celsissimi quondam Domini Francisci Rákóczy Dei gratia electi Transilvaniae Principis partium Regni Hungariae Domini et Siculorum Comitatus, nec non perpetui de Saaros, eiusdem Comitatus Supremi et perpetui Comitatus et derelicta vidua et veluti filii Francisci filiaeque Juliannae Rákóczy nostrorum naturalis et legitima Tutrix. Damus pro memoria per praesentes: Hogy mi kegyelmes tekintetbe vévén Püspök Ladányon lakó Baranyai Jánosnak azért való alázatos Instántiáját, mind pedig némelly böcsületes szolgálknak is mellette lett Intercessiojokat respectálván, s mivel tárházunkban is administrált négyszáz magyar forintokat: arra nézve nemes Bihar vármegyében Püspök Ladányba lévő egyházat, mellynek felső szomszédja Radi János, alsó pedig Mihes Gergely, hozzá tartozó szántóföldeivel (600 hold), Réteivel és Pertinentiájával együtt, minden paraszti szolgálattal, szerjástul, Taxástul, adózástul, s egyéb paraszti teher viseléstül, a szántóföldeket pedig minden Dezma, kilenced és ötöd adástul redimálván, és immunissá tévén négyszáz magyar forint sumnában inscribáltuk: úgy hogy a megirt házat, a midőn előbeni paraszti állapotjára, s szántóföldeket pedig szokott dézmaadásokra akarjuk redigálni, letévén előben megirt Baranyai Jánosnak a négyszáz magyar forintokat, ugy redigálhassuk, és redigálhassák maradékaink, Posteritasaink és Successoraink is. — Harum nostrorum vigore et testimonio litterarum Exemptionalium mediante. Datum in arce Munkach Die vigesima nona mensis Julii, anno domini millesimo Sexcentesimo Septuagesimo Septimo etc. (1677. jul. 29.) Zrinyi Ilona. (P. H.)

Ez okirat ki nem magyarázható szegletet formáló, s előttem csaknem ösmerhetetlen betűkkel van írva, és a Baranyai hires vitéz és család birtokában van, kinek P. Ladányban hajdan szép kiterjedt birtoka volt, a Rákóczy családtól nyerte azt; jelenleg csekély részecskéje van meg e szép birtoknak az utódoknál. —

Papp Zsigmond

*) Lásd V. U. 25. szám.

Lednicze, a sziliczei barlang.

Hazánk legnagyobb természeti ritkaságait, az aggteleki és sziliczei barlangokat alig szokták a magok valódi nevén nevezni.

Illick azonban, hogy minden magyar ember tudja hazánk ezen nagyszerű csudáinak valódi neveit. — Az aggteleki világhírű barlang saját neve *Baradla*, a sziliczei jeges barlangé pedig *Lednicze*.

Szilicze helység Abauj-Torna megyének nyugoti szélén van, s Gömör-megyével, különösen Pelsőcz mezővárossal határos. Fekszik pedig egy nagy terjedékű — körülbelül 4 □ mérföldnyi — hegyi térségen (plateau), mellynek egyik ága az aggteleki barlanggal is összeköttetésben van. Ezen hegyi térség nagy része erdőségből áll, s mészköves sziklával bőven el van látva, felülete nem sík, hanem inkább szünteleen változó lapákat, völgyeket, és halmokat képez, mellyekben vannak ismét $\frac{1}{2}$ holdtól egész 50 vagy több holdat magukban foglaló gömbölyű tölcser alaku számtalan horpadások, ezek sajátos neve *töbör*. — E hegyi vidéken pataknak hire sincs, a nagy térségeket magukban foglaló lapák és töbrökből a viznek lefolyása nincsen, mindamellett bár milly nedves időben vizet azokban nem láthatni, az a föld mélyébe rögtön beszivárog, a mi világos tanúsága föld alatti üregek létezésének, ezt bizonyítja az is, hogy e vidéken létező szántóföldek az alagsövezett földek tulajdonaival bírnak. A mély töbrök fenekén a legjobb szántóföldek vannak. Itt előbb alagsövezett a teremő Isten, mint azt Angolhonban az emberek megpróbálták volna.

Illy különös tulajdonságu vidéken létezik az a híres sziliczei barlang, *Lednicze*, mellyben nyáron jég van, s mentől melegebb a nyár, annál több jég képződik benne, télben pedig a jég elvész, s a barlang meleg.

Midőn először mentem e barlangot megnézni, gyertyával s fáklyával voltam ellátva, azonban azt vezetőm szükségtelemnek mondá, mivel — ugymond — a barlang tökéletesen világos; ezt alig hihetém. — A helységből délnyugotnak kiindulva mintegy jó $\frac{1}{4}$ óranyit haladtunk, midőn egy tisztás s kissé emelkedettebb dombon egy töbör szélén megállva, a vezetőm ezen bokrokkal és fiatal fákkal elborított töbröre mutatva mondá: „Erre kell a barlangba menni.“ — Egy merdek s sziklás gyalog ösvényen vagy 70 lépést lefelé haladva, egyszerre meglepett az előttem magát méltósággal előmutató nagy kőszikla-homlokzat, melly 2 különvált darabból áll, mellyek egy keskeny, de hosszasan elnyúló kősziklát szoritnak magok közé, a vezetőm mutatá a roppant kőszirt-boltozat alatt lejtősen benyuló üreget „No itt a barlang.“ — Akaratlanul egy „Ah!“ lebbent ki számon, s megálltam szemlélni a nagyszerű látványt. — Az üregben a méla csendet a boltozatról le-lehulló víz-cseppek zavarák, míg a minket kísérő falusi gyermekek az üregbe leszaladva, és a barlang hátuljában levő jégcsapra hajingálva s lár-mázva, tompa morajjal tölték el a barlangot. — Ezen, növényzettel eltelt nyílt helyen már is éreztem a hűsebb levegőt, melly beljebb menve mindig hidegebb lett; bent levén a barlangban, ekkor tapasztaltam, hogy nem kell ide hason mászni, mert felettem 35—45 láb magas boltozat van, s nem kell fáklya, mert a roppant 45 láb magas és 110 láb széles iven át a közel napfény a világosságot a barlang végső zugába is bejuttatja. — A nedves vagy is inkább sáros földön haladva egyszer csak lábam a jégén megcsuszott. — A jég azon víz-cseppekből képződik, mellyek a magas kőszikla-boltozatról lehullanak; — a jég beljebb a barlangban a lejtős föld területet elborítja, s helylyel-helylyel nagy vastagságra növekszik.

A barlang hátuljában a szikla-boltozatról kiáll egy hosszú s emberderéknyi vastagságu szép fehér jégcsap, mellynek leverésében a gyermekeknek nagy örömeik telik, — ez alatt meredek üreg látható, hová a gyermekek szintén kövekkel hajigálnak, s nagy figyelemmel hallgatják a mélységből a kő esése által felhangzó hosszú morajt; ezen mélységbe való bemászásra tették már kísérletek, a miről a bent látható létra töredékek tanúságot tesznek, de hogy valaki e mélységbe le ment volna, arról tudomásom nincsen. A helységben beszéltek, hogy néhány év előtt egy vén kutyát elevenen dobtak be ezen üregbe, azonban a kutya egy hét mulva haza sompolygott, de a szőr mind le volt róla dörzsölődve, ugy beszéltek, hogy a *Ledniczétől* délfelé $\frac{1}{4}$ óranyira levő ugynevezett „veres kőlyuk“-on bujt ki.

Jobbra ezen mélységtől láthatók és olvashatók a kősziklába irt e következő sorok:

GRÓF REVITZKY ADÁM
FEŐ CANCELLÁRIVS
ORSZÁGVNK FÉNYE
E' FAGYOS ÜREGET
AVGVSTVSBAN
NÉZTE.

Mint a kitünőbb római számok mutatják, 1832-ben járt itt gróf Reviczky.

Nem messze, csak 180 láb hosszúságra terjedő, és egyszerre átnézhető az egész barlang, de annál meglepőbb.

A képződött jég olly erős, hogy mult év július végével a legnagyobb hőségben szabad ég alatt egy vékányi ily jég 48 óra alatt nem birt egészen elolvadni. Sok beteg lázas testét enyhíté már ez, s sokszor a fagyaltat kedvelő tehetősbekek elégítették ki ebből vágyaikat.

A barlang alakja azon képeletet gerjesztette bennem, hogy az egykoron egészen beboltozott üreg lehetett, s valami rendkívüli természet ereje által a boltozat egyik része beomolván, a más része képezi jelenleg e barlangot.

Sziliczét a vidék sajátása és e barlang mellett még más természeti ritkaságok is kiemelik. Erdőségében a legkülönneműbb orvosi hasznos növények találatnak. — Volt a sziliczei határban a falutól nem messze egy kis

tó, mintegy két hold területű, ez kenderáztatóul szolgált a falusiaknak, s olly mélységű volt, hogy hét év előtt egy ember belefutott, — egyszer pár év előtt a sziliczeiek reggel arra ébredtek fel, hogy a tó végképen elveszett, egy éj alatt a vize a föld alá elenyészett, s azóta a viz sohasem szaporodott meg e helyen.

Van továbbá Sziliczétől délnek vagy egy óranyira, e hegyi térség tövében a *Lófej* nevű völgyben egy forrás, melly időről időre, közönségesen 24 órai köz után, néha azonban hamarabb vagy később, a nedves vagy száraz idő szerint, olly erővel fakad, hogy vizét három lábnyira is felveti, és abból egész patak keletkezik, mignem körülbelől egy óra alatt dühét kiadva, ismét megszeli, és hasznos itató-forrásává válik a helység gulyájának.

Van a sziliczei határban egy szép regényes helyecske, mintegy fél holdnyi

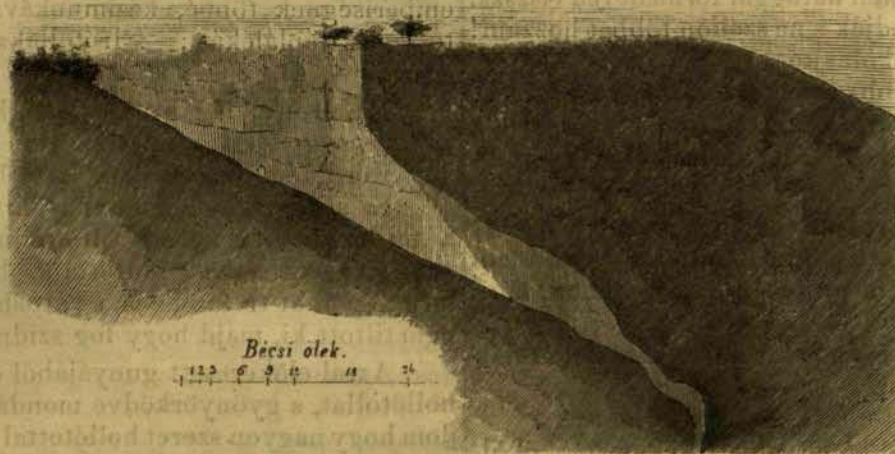
nagyságu, a neve *Horpata*, ennek kerekformájú gyepes és sík területét magas, meredek-kősziklák foglalják körül ugy, hogy csak két igen szűk és meredek ösvényen lehet belejutni.

Megemlítésre méltó még egy különös ritkaság, mit a gazdag alföld e hegyes vidéktől méltán irigyelhet, itten a legkritkább eset, szunyogot látni.

Sz. Gy.

Csodaszörnyek.

A szerves testek fejlődési folyamatánál nem követ a természet mindig szabályszerű lépést, sőt sokszor igenis szeszélyes és

Lednicze átmetszete.

Lednicze, belsejéből kifelé tekintve.

majd az egész testen, majd csak egyes részein gyakorolja ezen játékát. Néha a test tulságos kifejlésnek örvend, vagy hátramarad, néha a részek a szokottnál nagyobb vagy kisebb számmal jelennek meg, majd az életművek helyzete, fekvése van megváltoztatva vagy saját kinövések, éktelenségek mutatkoznak azokon. stb.

A test rendes nagysága $5\frac{1}{2}$ —6 láb, De látunk olykor óriásokat, mellyek 7—8 láb magasra is megnőnek. Az illyeknél a lábak vagy a gerincoszlop nyulik meg. A berlini bonczani gyűjteményben két óriás csontvázat találunk, mellyeknek egyike egy porosz királyi testőre volt, $7\frac{1}{2}$ láb magassággal, a másik Fridrik, braunschweigi herczeg hajdujáié. Posenben, 1825, június 18-án halt meg egy 8 láb és 7 hüv. magas óriás, Tiklán Péter, 29-dik évében, kinek álla szakáltalan, s hangja finom volt. —

Rendkívüli megnyulása a 7-ik évvel kezdődött. Óriások csak egyenként fordulnak elő, s nem nemzenek életképes gyermekeket, mert ezek többnyire idő előtt kimulnak. A törpék gyakoribbak, és nagyobb élénkség által jellemződnék, de nagyon gyermekesek, s talentumuk és hosszú életkoruk csak kivételes. Szaniszló lengyel királynak általánosan ismert *Bebe* nevű törpéje 1749-ben született, midőn 24 latot nyomott. Egy tányéron vitték keresztelni, első bölcsője egy faczipő volt, s legelső csizmája egy dióhéjnál nem nagyobb. Felnőtt korában 33 hüvelyket tett magassága, de háta csakhamar görbülni kezdett, s 23-dik évében meghalt. — Az újabb időkben sem hiányzottak ilyen törpepéldányok. A Brockstedt testvérek (Kolibri herczeg és herczegnő) maguk mutogatásából Angol- és Franciaországban sok pénzt szereztek.

Vannak emberek, kik rendkívüli testeségre vagy soványságra bírnak nagy hajlammal. Legyen elég itt a két tulságra például felhozni 1. az angol fűszerárús Bright Edvárdot, ki 609 fontot nyomott és a ki mellényébe hét felnőtt embert bekapcsolhatott. Hihetőleg ezen emberre vonatkoztak egy halotti szónoknak következő sorai, mellyeket gyermekkoromban hallottam: „6 mázsát nyomott teteme, ebben volt minden érdeme.“; 2. a francia Seuras Klaudiust, ki „élő csontváz“ neve alatt mutogatott, a mennyiben izmai látszólagos betegség nélkül annyira eltűntek, hogy a csontokat körrajzukban világosan meg lehetett ismerni. — Mindketten megegyeztek abban, hogy helyökről alig valának képesek megmozdulni.

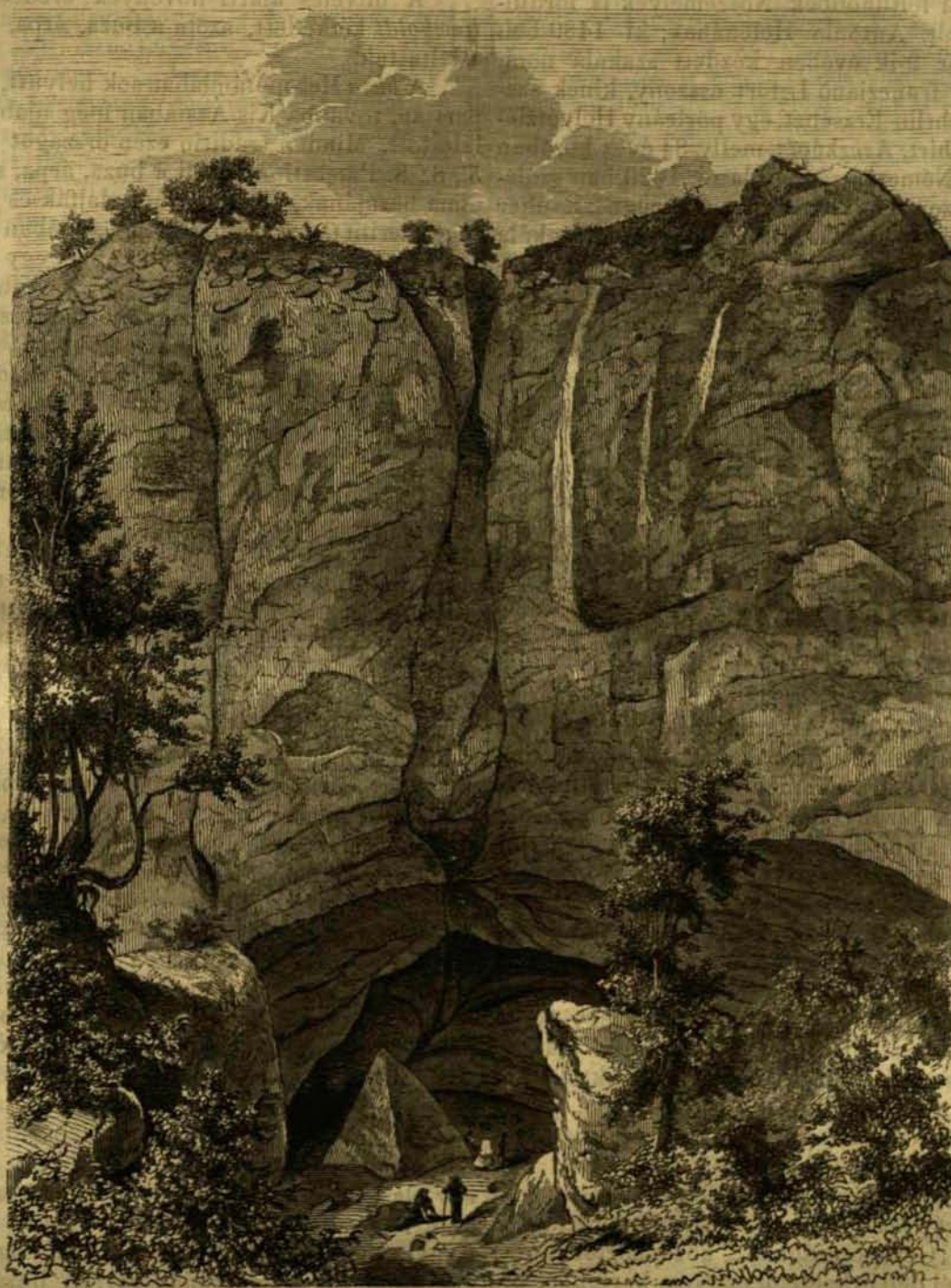
Születnek emberek végtagok nélkül, úgy hogy a kéz vagy láb helyett, csak azoknak töve vagy egyetlen ujj van jelen a törzsökön. 1732-ben volt látható egy ember Párisban, kinek mindenik kezén csak egy ujj volt, melylyel mégis írhatott, rajzolhatott és

festhetett. A mult század 70-ik éve körül élt egy angol, Englefield Tamás hasonló testszerkezettel, ki magát rézre metszette. Néha olly egyének is találkoznak; kikenél a tagok száma nagyobb, mint lenni kellene. Ismerek férfit, kinek mindenik lábán hat ujj van, s gyermeke is hat lábujjal született.

A csodaszörnyek közt kétségkívül legnevezetesebbek az olyanok, midőn két egyén egy testté van összekötve. Ezek ugyan születésük után többnyire el szoktak halni, de mégis vannak példák, hogy életben maradtak és 20, sőt több évig is éltek. Álljanak itt például a *szónyi ikrek*, kik 1701-ben október 26-án születtek s a kereszttségben Judith és Heléna nevet kaptak. Minden tagukat szabadon mozgathatták, csak keresztcsontjuknál fogva voltak összekötve.

Gyakorta aludt az egyik, míg a másik ébren volt; evett az egyik, míg a másik szomjuságát oltá. Gyöngéden szerették egymást s néha csókolódtak is, sokszor azonban összekaptak s ökleikkel verekedtek. Egyik élénkebb és eszesebb, a másik lomhább és butább volt. Nevelést egy zárdában nyertek, szépen irtak, olvastak s több nyelvet beszéltek. 15-ik évében Judithot szélhűdés érte, de a miből csakhamar kiépült. A himlőt és kanyarót közösen szenvedték; kisebb nyavalyákkal vesződhetett az egyik, míg a másik attól teljesen szabadon maradt. 22-dik évökben Judith álmokórságba esett és meghalt; ezelőtt már Helénát is megrohanta a laz, s most jéghideg lepte meg tagait, s a másiknak három percz mulva utána ment.

Nem kevésbé nevezetes példáját mutatják az összenőtt csodaszörnyeknek a *szíami ikrek*, kik 1811. körül a szíami tengerparton születtek. Atyjuk halász volt, s a két gyermek halálulásból tengeté éltét, s baromfiak őrzésével foglalkodott. 1829-ben egy amerikai hajóskapitány által az Egyesült államokba vitettek, innen Francia-

Lednicze, a sziliczei barlang.

és Angolországot utazták be, de majd ismét Amerikába tértek vissza, mezei gazdaságot üzendők. — Ezen két ifju egy arasznyi husos tömegnél fogva volt összenőve a mell alsó részén. Mozoghattak ugyan ők minden oldalra, de mégis csaknem szembe kellett egymást mindig nézniök. Azonban az örökös feszülés következtében a tömeg annyira megnyult, hogy egymás mellett állhattak, ha karját az egyik a másik nyakára helyezte. A francia és angol sebészek azon véleményben voltak, hogy életveszély nélkül nem lehet őket elválasztani, de a mit ők maguk sem akartak, mert egymáshoz bensőleg vonzódtak.

Sokszor megesik, hogy a festék a bőr alatt, mellytől a test színe függ, hiányzik. Illyenkor a bőr vakító fejez, a haj olyan, mint a kecske szőre, nem csak az európainál, de a négernél is. Az illy

emberek *albinóknak* nevezetnek, de a kik egyébként egészségesek lehetnek és megvénülhetnek. Csak az erős fényt nem szenvedhetik, a honnan nappal többnyire hunyorgatnak, vagy szemüket egészen be is hunyják, mert a szem belsejét bevonó fekete festék is hiányzik nálok! A négereknél néha az is megtörténik, hogy a bőrnek csak bizonyos helyein mutatkoznak fejr foltok, egyebütt feketék, s az illyek *tarka négereknek* vagy *kakerlakoknak* mondatnak. 1826-ban majnai Frankfurtban lehetett egy szép angolnöt látni, ki albinó volt és *fejér hölgy* név alatt pénzért mutogatta magát. Egy francziához ment nőül, s vele erőteljes, fekete haju gyermeket nemzett.

Rendkívüli szörnövést észlelhetni sokszor olyan helyeken, mellyek különben meztelenek szoktak lenni. A norvégi halászoknak olly szőrös melle van, hogy az ember medvebört vél látni. Egyes esetek azonban sokkal feltünőbbek. Nőszemélyek is fordultak elő, kiknek szakáluk volt. Antónia Helénának, ki 1489-ben Lüttich körül született, már 9-ik évében kezdett szakála nőni. 1842-ben járt Lipsében egy franczianő Lefort asszony, kinek szakála egész melléig ért. Knechtlin Erzsébet, egy porléány Helvétziából, szintén hosszú szakállal birt. Arczképét, melly 84 éves korában festetett, még most is lehet Németországban látni. 1620-ban született. Férfiaknál a szakál sokszor rendkívül hosszúra megnő. Rauber Ferencz német lovagnak Miksa császár alatt, olly nagy szakála volt, hogy az a földet érte, s végét még kardmarkolatára tekerhette. Bendul János, ravensbergi tanácsnok, ki 1677-ben holt meg, szakálára ráléphetett, és derekát azzal kétszer körülövezhette. Ellenben léteztek emberek is, kiken szőr soha nem volt. Két zsidóról beszélnek, hogy azok sem hajjal, de még fogakkal sem bírtak.

Néha a testen szarunemű kinövések, tüskék, pikkelyek stb. jelentkeznek. Például szolgáltak e tekintetben a Lambert testvérek, kik 1801—1803-ban Németországot körüljárták, és tüskés emberek neve alatt voltak ismeretesek. Egész testök feketés héjjal borítva és olly kemény volt, hogy az érintésre zörejt okozott. Csak az arc, tenyér és talp volt szabad a kinövéstől. *Dr. Soltész János.*

Növényföldrajz.

(Idegen kutfók után.)

(Vége.)

Északamerika Európának 45, déli Amerika 4 fajt küldött, Szibériából hármát kapott, mellyből kettő Északamerikában is otthonos. *A masslagos rögösirom* (*Datura stramonium* és *tövisek csimpaj* (*Xanthium spinosum*) hazája bizonytalan. Amazt középkorban a cigányok hozták Európába, s nomád életmódjuk által mindenütt elterjeszték, leveleit dohány gyanánt szívták és magját hosszabb kényszeres éhségnél mint bódítót használták. Déli Ázsiából csak a *csudafa* vagy *himboj* (*ricinus*) említendő, melly déli Spanyolországban folyók partjain települt meg, és hogy az éghajlat növény tenyésztésre milly befolyást gyakorol, jelesen mutatja, honában t. i. 40 láb magas és évelő (*perennis*), kertjeinkben csak egy évi és 8 láb magas. Hasonlókép Sziciliában és Calabriában a mannát (gyógyszer) nyújtó körösfű sem különbözik fajlag a mienktől, mint szinte Északamerika erdeiben a *jávorfű*, mellynek nedvéből a *Quákerek*, mint rabszolgaságtól és ennek zsarnokolt munkája által termelt nádczukortól visszaborzadók, cukort főznek élelmükre.

Európán belől kisebb távolságai meghonosodás, mint gondolni lehet, számosabb. A szép *kerti kökörtés* (*Anemone*) otthonos Kis-Ázsiában, Thraciában, Görögországban, középkortól fogva Olaszországban, XVIII. századtól déli Franciaországban kertekből honosult meg. A napoleoni háborúk óta elterjedt déli országi közönséges sivatag növény, *keleti szücsöt* (*Bunias orientalis*) úgy látszik a kozákok és baskirok esetleg hozták be, magok által.

Északamerika Európától többet nyert, mint adott, legrosszabb ezek közt a főntebb is említett *tövisek csimpaj* ujjnyi hosszú, szarukemény töviseivel, visszatetsző bódító illatával, — mellyet a szamar is megvet; gyors sűrű növése által a földet kimeríti. — 1818-ban először Georgiában, 1824-ben közönséges volt Georgiában és Carolinában, 1837-ben már Philadelphiánál találtatott, most felsőbbégi rendeletek jelentek meg kiirtására, de 1842-ben Bostonnál már tömegestől nőtt, — 25 év alatt 10 szélességi fokot haladott. Déli Európában, hol szinte elterjedt, valószínűleg nem otthonos, XVII. század végével hiányzott Sziciliában, Spanyolországban, Algirban csak mostan legújában, Verona vidékén 1745. körül települt meg, déli Oroszországban mult század utolsó negyed-

ben közönséges volt, talán onnét ered. Honunkban 30 év előtt még ritka volt, ma rendszeren azon utvonalakot mutatja, mellyeken a sertések a dunai alvidékekről hajtának fölfelé. — Némely európai növényt a gyarmatosok saját kedvtelésből vittek be. Pensylvániában boszusan emlékeznek ma is egy wallisira, ki hona emlékeül *gyujtovány lenüt* (*Linaria vulgaris*) vetett lakása közelében, honnét száraz rétekre, legelőkre elszaporodott. „Sem lovak, sem tehenek, még sertések sem akarják ezen gyalázatos növényt enni, ha él még azon ember, ki hozzánk hozta, bánja meg fáradságát“, így ír 1818-ban Carolina állam egy fűvésze. A szerencsétlen települő Pensylvániában eléggé ismeretes volt és szomszédai boszút is állottak rajta, az új gyomnövénynek az ő nevét adták, *Ranstead* név alatt ismerte mindenki.

A mivelés alatti növények eredete lehető feltalálása felől *Humboldt* kételkedett, azóta a buza, árpa, rozs, burgonya vadon feltaláltattak.

A *buza* Mesopotámiában sok helyütt, nevezetesen Eufrates jobb partján, továbbá Kis-Ázsiában még újában kétségkívül vadon találtatott. Minden traditio ezen országot mutatja hazájának. Mózes 5., 8., 8. Palaestinát jelöli a buza, árpa, szőlőtöke, figefa és gránátalma hazájának, olly hon, hol olajfák és méz terem. Egyiptomi hitrege szerint *Osiris* a buzát Palaestinában lelte, neje *Isis* vitte Egyiptomba, Chinába Kr. sz. e. 300 évvel egy császár vitte be a krónika szerint. A gabonafélék általában kevésbé változónövények, a mumiák koporsóiból vett magvakból csirázó növények alakai semmi-ben sem különböznek a mostaniaktól.

Hasonló hazát bír a buzával az *árpa*. Örményországban is terem vadon. Az említett füge, olajfa és gránátalma a Középtenger partjain kétségtelen tenyészik vadon, Szíriában, Palaestinában otthonos. Olajfa eredetileg Görögországban is volt, de nyugoti Európába, ámbar Corsica, Spanyolhon vadon nyújtja, csaknem erdőket képezve, úgy hozatott, mint elnevezése részint görög, részint héberből bizonyítja és a római írók szerint is. A gránátalma Észak-Afrikába, honnét a rómaiak kapták (s nevét a gyümölcs és magja színe miatt adák) Phoeniciából vitetett, a Kaspi tenger déli partjáiig és a Kaukaszus déli lábáiig vadon terem. — A Fekete tenger-től *) Armenián keresztül Mazanderanig mivelte növényeink közül találtatnak még vadállapotban: meggy, dió, mandola, kajszin barack, kender, len. Mingrelia erdeiben a szőlőtöke legmagasb bükk-csucson is megjelenik.

Európában répa, repce, egres, ribiszke keleten és északkeleten, káposzta az északi tenger partjain, luczerna délkeleti Oroszországban, veres czékla, pirostó buzér, borsó, bükköny a száraz közép vidékein most is nő vadon; lóher, baltaczim, szeder, málna, szamóca, körte, alma, cseresznye, murok, pasztinák, saláta, komló gomborka az egész szárazon a legforróbb és leghidegebb részek kizárásával. Zab és rozs igen valószínűleg Európa délkeleti részében otthonos. Nyugoton és délen egyik sem vadul el, de igen Ausztriában, Magyarországon, Carnioliában és Dalmatiában. — Pohánka sehol sem találtatik vadon, déli Szibériában hozzá hasonló tatárka (*polygonum tartaricum*) otthonos, középkor végével kezdett Európában tenyészteni, valószínűleg a tatárok hozták, mint német neve is mutatja: Heidengrütze, cseheknél pedig tatárka.

A *kukoriczát* németek Welschkorn (török buza) tirolok *török* név alatt ismerik, mert déli Magyarországon előbb tenyésztetett mint Németországban és a török háborúk alatt tőlünk kapták, mi a töröktől valószínűleg a Male Diva szigetéről (málé). A törökök egyiptomi, az egyiptomiak szíriai buzának nevezik. Amerikából származik, itt mivelése ősi, mint a perui katakombák bizonyítják, felfedezésekor Chilitól Kaliforniáig, Braziliától Virginiáig elterjedt volt; de sehol sem találtatott még vadon, hasonlókép a *samatos ananász* déli Amerikából jön, de vadon nem ismertetik.

A *dohányt* is csak kétesen találták vadon, a hegyes levelüt, vörös virágut Braziliában, és a sárgavirágut Ó-Kaliforniában.

A *burgonya* vadon terem déli Amerika nyugoti partjain, tudva van, 1586-ban hozta be sir *W. Raleigh* Carolinából Európába.

A *pamut* tenyésztest is kimivelve találták Amerika felfedezői; ott mivelte nemek sajátjai voltak Amerikának, Északafrika is bír azokkal, most leginkább használt nemei Keletindiából származnak.

*) Pontus az ó korban mérgező és gyógynövényei miatt híres volt:

„Has herbas atque haec Ponto mihi lecta

Ipse dedit Moeris, nascuntur plurima Ponto.

Virg' l. eel. 8. 95.“

Micsoda világrésznek köszöni az emberiség legfontosabb növényeit?

Európa 35-nek hazája, ezek közt rozs, zab, borsó, répa, repce, mérsékelt Ázsia 33-at ad, mellyek közt buza, árpa, szőlő, kender, len, olajfa, bab, ugorka, — kettő közösen 11-et, — ezek közt retek, hagyma, füge. Északamerika csak egyet, a datoly pálmát, déli Afrika hármát, ezek közt a kávé, otthonos Abissiniában és Kaffában, Arabiában csak mivelt, déli Ázsia 40-et: yams (Keletindiaián úgy tenyésztetik mint nálunk a burgonya) cukornád, thea, narancs, paradicsomi fügefá, rizs, pamut. Északamerika csak kettőt, agave és sárga virágú dohányt; déli Amerika 26-ot, burgonyát, diót, kokuszdiót, cocoa-t. — Amerika mindkétfele: hármát, kukoricát és csicsókát (topinambur).

Látni való, mérsékelt Ázsia adja a legfontosabb hasznos növényeket, a mérsékelt, és déli Ázsia az egyenlítői égövre nézve, Jóreményfoka és Ausztrália egyetsem adnak. — A nemekre és családokra nézve még néhány szót. Sziléziában 5 □ mérföldre 700 faj jut, tehát 1 □ mérföldre 140. Egész Szilézia mintegy 700 □ mérföldnyi területén csak 1300 faj mutat. Anglia 4100 □ mérföldön bir 1480 faj, 505 nemet és 93 családot; déli Oroszthon hasonmagy vidéke 1600 nemet, 530 faj, 96 családot. Jóreményfokánál szinte olly nagy területen találhatók 7000 faj, 1100 nem, 137 család. Laphon, melly olly terjedelmes, mint Anglia és Skócia, csak 500 faj, 212 nemet bir.

Ezen közlött adatok hazai fűvészeink előtt, nem kétlem ismeretesek, ohajtandó hogy hazánk növényrajzát illetőleg tett tapasztalataikat közzé tegyék, látjuk, hogy Flóránk, a mi pedig nem szégyen, a külföld tudósai előtt adatok hiányában olly ismeretlen, hogy alig tesznek róla említést, ha minmagunk nem, ki fogja azokat gyűjteni? Innét csak örömmel lehetett üdvözölni Brassai S. és Kováts Gyulának pályakoszoruzott művét, melly Magyarország fűvészetét kimerítőleg tárgyalja.

Varga Agoston.

Az új erdőtörvény s az erdei kihágások.

Szürte (Ung), majus 25.

Az erdőtörvénynek hazánkban különös behozatalát, rég idő óta mindenki ohajtá; mert a naponkint mindenfelé sűrűbben tapasztalt faszükség és az ennek folytán, a vasutak kiegészítésének szélesebben bekövetkezett elterjedésével is, az épületi- és tűzifa árának mindig nagyobb mértékbeni emelkedése miatt, honi erdőségeink hasznosabb kezelésére, a czélszerűbb intézkedésnek elkerülhetetlen szükségét már kiki belátta. — Ezt tekintetbe véve, a jelenleg hatályba lépett erdőtörvénynek létrejövetele, noha még egy pár év-tized előtt is, erdeink sikeres növelésére nézve, nagy előnyül lett volna; mindazáltal ennek üdvös hatását, jelen idő szerint is, hasznosan fogjuk tapasztalni. — Örvidenünk lehet tehát azon: hogy annak az eddigi — erdei pusztításokat megtöltő erejét, most már valósággal is szemlélhetjük; mellynek nyomán várnunk lehet: hogy ha ezen törvény tartalma, az erdei kihágások elkövetői ellen, mindenkor szigoruan fog fentartatni, jövőendőre nézve minden erdőségeink jobb karban leendnek, mint eddig valának. Mert, ha a mult időkre visszapillantunk, régibb törvényeink is, az erdők rendbentartása iránt, némelly részben szintén fennállottak ugyan, jelesen: az 1807. 21-dik törvényezikk, ebben bővebben rendelkezett; mindamellét, valljuk meg őszintén: hogy ha azoknak érvénye, mindenkor kellő foganatba vétetett volna, erdőségeink mostan nem lennének olly annyira megrongálva s pusztítva, mint azt, általában felvéve, sajnosan kell tapasztalunk.

Különösen pedig, az erdőnövelést a mi illeti: eddigelé erre, mint tudjuk, igen kevés gond fordított hazánkban, ugy annyira, hogy némelly vidéken több jó állapotú erdők, — mellyek földje, más haszonvételre nem is volt alkalmas, — nagy részben vagy elpusztítottak, vagy épen egészen megsemmisítették, anélkül: hogy erdőt növelni, annál inkább pedig új erdőültetést előállítani, az újabb időben is, alig jutott eszébe valakinek! — Ugyanazért: honunk nem kevés részein, a napról napra mindenfelé terjedő faszükség, már ott is kezd mutatkozni, hol valaha rengeteg őserdők léteztek; mi leginkább azon körülménynek tulajdonítható: hogy egy részről a féktelenségig megrögzött kártévkök lopásai, a minek véghezvitelét némellyek,

balfelfogásuk szerint, fájdalom! bűnnek sem igen tartanak; másrésről magok az erdőtulajdonosok részéről is (főleg hol közös használat divatozott), a rendetlenül kezelt erdei használat által, az erdők egyre másra vágattak a rongáltattak; mit nagy részben azon ok is előmozdított, hogy miután ezen rendkívüli fafogyasztások miatt az erdei fák naponkint kapósabbá lettek, s ez által fokozott emelkedő faár mellett is, pénzhez jutni könnyen lehetett, — az erdőmivelésre mit sem gondolva, az erdőknek itt-ott feltűnt rendetlen levágatása, köztapasztalás szerint, olly arányban szaporodott, a millyenben azt a birtokosok közé nagy részben behatott pénzükség egyszer-mászor megkívánta.

Illy körülmények között ezek szerint el kell ismernünk, hogy általán véve, erdőségeink eddigi állapota s kezelése nemcsak czélszerű, de hasznos sem volt, miután másféle ingatlan vagyont haszonvételéhez képest is aránylag, az erdők részint kellőleg nem jövedelmeztek, részint azoknak haszna, az eddigi összekötött kezelési rendszer mellett sokszor alig tapasztaltatott; — miket eddig nélkülözni mindenkinek inkább lehetett. — Minthogy pedig az ezen birtoknemen is létező adózási teherviselés mellett, most már mintegy kényszerítve is van kiki, erdejének minél nagyobb jövedelmet eszközölni, — az erdőknek tehát nemcsak czélirányos kezeléssel fenntartását s növelését, de azoknak ott, hol a körülmények megkívánják, új erdőültetés általi eszközölését is minden móddal előmozdítani kellene. — Ugyan azért is, a mennyiben jelenleg, az új erdőtörvény által egy részben az erdei kártételek elhárítása, más részben a tulajdonosok általi pusztítások meggátlása ellen teljesen rendelkezve van, valamint önnönegyes hasznunk, ugy a közjó tekintetéből is, elkerülhetlenül szükséges, hogy a véghezvitt legkisebb erdei kihágások többé el ne nézessenek, s a törvény korlátait pedig az erdei birtokosok is át ne lépjk; annyival is inkább, mert miután a faizás, a legelső háziükségeitek egyike, az erdők pusztítása mindenkire aránylagosan olly mértékben súlyosodik, a millyenben azáltal is a közfelfogyasztás időnkint növekedik. — Az e részben feljelentett bűntények tehát, a közjó érdekében is, példás büntetés alá tartozván, az e tárgyban panasztételek rögtöni orvoslást azon oknál fogva is igényelnek; mert sajnosan kell bevallani: hogy az emberiség egy része közt, még ollyan is találhatók, ki a legszigorubb törvény létezése mellett is, megszokta kísérteni az egyes kihágásokat. — Ugyanis:

Epen ezen erdőtörvény behozatala folytán, több helyről szomoruan tudjuk: hogy az erdei káros kihágások, a sokfelé hallott erdőgyújtások véghezvitelével, nemcsak meg nem szűntek, hanem a jelen nagy szárazság idején még tán nagyobb mértékben követték el, mint valaha. — Illyen volt f. e., majus hó elején, e vidéken, Ungmegyében, a szürti majdnem tizenegyezer holdnyi erdőségben, több napig el nem oltható erdőgyújtás, hol az akkor is nagyban dühöngött szélvész- és rendkívüli szárazságban, a roppant füstfellegekkel összegyűlt tüzláng, a meggyújtott erdőrészen annyira terjedezett, hogy ezen szerencsétlen esemény nyomán, a helység előjárósága, a helybeli cs. kir. csendőrség közbenjöttével is, kénytelen vala, a szürti határban egykoron telepített Téglás nevű falut is közelebből fenyegető erdőégés oltására, vagyis inkább annak további gátlására, nemcsak az elrémült Téglás, hanem Szürte községe lakosait is, egy tömegben kirendelni. Mindamellét, bár az akkori szélfúvásnak, más irányba lett rögtöni megfordulásával is, sikerült a veszélybe forgó Téglás falujától a tüzet elhárítani, a szürti erdőségből néhány száz holdra menő, még pedig többnyire fiatal növésű erdő rész, nemcsak nagy részben megégett, hanem az itt-ott fennálló vastag száraz fák is meggyuladtak. — Az ez által ekkint okozott kár tetemes.

Ezen erdőégésnek okozói, mint a körülményekből kivethető, nem lehetnek mások azon marhalegeltetőkön kívül, kik azon erdőrészen legeltették marháikat. — És, habár a szürti erdőségbeni legelő, jelenleg több idegen község lakóinak marhái számára béreltetett is ki; minthogy az birtokrészenként van kiadva az illetőknek, a vigyázatlanul, vagy tán gonosz szándokból tüzet gerjesztett erdőgyújtónak nyomába jönni, — főleg a helyszíneni vizsgálat-tétel mellett — ugy vélem — nagy feladat nem lesz.

Az illy szomorító események, az erdőtulajdonosoknak törvényesen korlátozott állapota mellett is, az erdőnövelés és fenntartás előmozdításában, mindenkor nagy hátrányul fognak szolgálni, ha az efféle tényeknek, főképp kezdetben, eleje nem vétetik, a mennyiben az illy vétkes kihágások, e mellett még különösen a falopás, némellyek közt annyira el van terjedve: hogy azokat végképp eltávolítani, minden szigorú felügyelet mellett is, egy ideig bajos lesz. Azonban, ha az illynemű bűntények elkövetői, minden legkisebb esetben nem maradnak büntetlenül, az erdők meg lesznek óva a sok kártételről, mert a büntető példaadás utáni okulás által, sokan megrögzött rossz cselekedeteiket is legkönnyebben tudják elhagyni s a törvény rendeleteit megszokni; minthogy különben is a törvény nemcsak parancsol, de tanít is.

Dobos János.

T Á R H Á Z.

Kölcsey Ferencz emlékünnepe

Csekén, folyó évi majus hó 18-án, mint a nagy hazafi emlékszóbra felállításának harmadik évnapján ismét megtartott. A nagyszámu tisztelgők, kik az ünnepélyre Szatmár-, Bereg-, Szabolcs- s Biharmegyék miveltbb fiaí és leányai közül megjelentek, Cseke vesdégyszerető házánál, tekintetes Kölcsey Kende Lajos ur s neje t. Szuhányi Laura asszony ó ngsa által láttattak el. Onnan, nagy emlékeken merengve, csendben vonult a diszes menet

Kölcsey sirjához, épen midőn a nap alkonyra hanyatló sugárai dicsőfényt árasztva törtek meg a nagy férfiu szobra homlokzatán. Néhány szó, K. Á. által elmondva, tolmácsolva a tisztelt hamvak körül sereglés czélját, melly után Szücs Ilka és Oláh Mari kisasszonyok, szűzkezeiken Kölcsey szobrához emelék a hálás emlékezet koszoruját. Erre S. E. még egyszer lelkesítően fejezte ki tisztelgő társai hazafi körében, a fontos perc által ébresztett eszméit, melyeknek véghangjára felzendült a helybeli polgárfiúság jó érzelmű köréből, majd viszhangzott az egész tisztelgő közönség ajkairól a Kölcsey-hymnus és

megindult lelkében az összes sereg; — könyvek gyűltek Cseke közpolgárai*), mint szintén a több ünneplők szemébe és azokkal, mint megannyi emlékgöngyökkel tértünk meg ismét az emlékünnepet alapított család barátságos házához. Ott, az elfogadó terem egyik falán, ismét a megkoszorúzott szobor tünt szemünkbe átható kivilágításban, környezve Kőlcseynek, ő reá magára alkalmazott sirversével:

„Hints rózsát e sirra magyar, s élvezed az égi
Szellemet arcaidon: Kőlcsey nyugoszik ott!”

Az ünnepélyt, magyar ő szokás szerint, nyájas lakoma, Fátyol Károly jeles zenéje s vidor éji-mulatság rekesztette be.

Atadom e rövid vázlatot a nagy közönségnek, hogy teljesüljön az egyik szóló ama kifejezett ohajtása, melylyel a koszorús szobortól távozott: „Menjetelek el és mondjátok meg barátainknak, mondjátok meg elleneinknek, hogy ma is áldoznak Kőlcsey sirjánál, és áldozni fognak, a míg csak magyar él!” Atadom e nap emlékét a nagy közönségnek, annyival inkább, mert a névkoszorújára valóban méltó házi-asszony, miután az ünnep estvéjén lakát az őszinte magyar barátság templomává szentelte: a jelenkori magyar irodalom és művészet méltánylatáról sem felejtkezett meg, sőt a jelenlevők azonnal új adakozással is járultak újabb irodalmi czélokhoz.

Legyen szabad, itt azoknak neveit is elősorolni, kik ez estvén, a nemzeti műveltség oltárán, utánok jegyzett adományokkal áldoztak. Jelesen: Kende Lajosné 5 ft., Katona Józsefné 4 ft., Egry Andrásné 2 ft., özv. Szuhányi Ferenczné 1 ft., Tunyogi Szűcs Ilka 2 ft., ifj. Kőlcsey Mihály 2 ft., Kőlcsey Katalin 1 ft., Thurzó Miklós 1 ft., Galgóczy Sándorné 2 ft., Rhédey Borbála 1 ft., Galgóczy Sándor 1 ft., Gulácsy László 5 ft., Gulácsy Lajos 3 ft., Gulácsy Bertalan 5 ft., Szuhányi Lajos 5 ft., Komoróczy Miklós 5 ft., Kőlcsey Antal 2 ft., Sipos Endre 5 ft., Kende Kanut 5 ft., Kende Lajos 5 ft., Horváth Miklós 1 ft., Uray Endre 5 ft., Uray Sándor 1 ft., Uray Leóna 1 ft., Jármy Béla 2 ft., Katona József 3 ft., Domahidy István 3 ft., Jékely Mór 3 ft., Kristóffy 3 ft., Uray Miklós 5 ft., Horváth Elek 1 ft., Mózer Vilmos 3 ft., Csernyánszky István 1 ft., Lónyay 1 ft., Kvirschfeld Fer. 1 ft., Domahidy János 2 ft., Gacsályi Lajos 1 ft., Szerdahelyi Gusztáv 2 ft., Szerdahelyi Gyula 1 ft., Kiss Áron 2 ft., — mind pengőben **). Kiss A. . .

A magyar tüzelés építés jelenlegi mibenléte.

A múlt évben feltűnt sok tűzveszély következtében, folyó évi jan. 20-án a „Gazdasági Lapokban” nyilatkoztam, hogy másod ízben feltalált tüzelés építési módommal, melylyet eddig magamra levén hagyatva, közönségessé nem tehettem, nemcsak minden tűzveszélyt el lehet hárítani, hanem az idő viszontagságaira nézve is minden kételyek ellen kiállja a próbát, valamint olcsóságára igen ajánlható, a mennyiben a most szokásos építésmódnál egy harmaddal bizonyosan jutányosabb a készítése, a mellett szebbet, könnyebben csinálható gondolni sem lehet; a padlás nemcsak magtárnak, vagy takarmánytartásra, hanem lakószobáknak is kényelemmel használható.

Hogy ezt közönségessé tegyem, ez évi martius 14-dikét tűztem ki új-pesti lakásomon, hová Pestről a kirándulás néhány krajczárral, a napnak minden óráján eszközölhető — a végből, hogy ott kiállított nagy és kis mintáimról a szükséges felvilágosítást és magyarázatot megtehessem.

Mi lehet az oka? nem tudom, de igaz, hogy külhelyekről őszvesen alighatan jelentkeztek nálam; azonban már ez év folytán is több község tetemes károkat szenvedvén a tűz által, és még ezután is mi történhetik, csak a jó Isten tudhatja, tehát újra jelentem: hogy a kik tűz ellen szándékoznak építeni, hogy lakásuk biztonságát megszilárdíthassák, ne idegenkedjenek, és azon kevés költséget ne sajnálják, melylyel Pestre feljöhetnek, és nézzék meg építésmódot, melylyen Pesten a Kőztelken van kiállítva; bizonyosan megelégedve térnek vissza házaikhoz.

Igen, de némelyek azt fogják mondani, hogy ha jónak látnák, bizonyosan ott helyben felkarolnák; sőt a többek közt egy levélben, melylyet postán kaptam, azt írja valaki, hogy felettébb vétkes dolgot teszek, és megbocsáthatatlan bünt követek el az által, hogy találmányomból titkot csinállok, miután különben is akárhol épüljön egy ház az én módom szerint, azonnal ugys utáncsinálják, és én számításaimban megcsalódom; s ha már akarom, hogy terjedjen, miért nem jelentem felsőbb helyre, hogy az illy találmányoknak nagy pártolói vannak, s ezt is bizonyosan felkarolnák a közönségessé tennék.

A mi az utóbbit illeti, nem mulasztottam el találmányom iránt egy illető főhelyen vizsgálatot tételni, valamint a t. Gazdasági Egyesület építészeti szakosztályát is felkérni véleményadásra. Ezideig sehonnán nem kaphattam választ, a mi a közönség elé menvén, reá észrevételeimet megtehettem volna. Azonban:

Az idő halad, itt a nyár; a ki építeni akar, ahhoz idő javával kell hozzá látni. Ne várja tehát senki, mit mondanak mások, hanem jöjjön fel, a munka világos és könnyű levén, maga tapasztalása által győződjék meg kiki állításomról; a ki tanácsomat követi, bizonyosan nem fogja megbánni.

Ámbár nem állíthatom, hogy találmányom a non plus ultránál áll, de mint kezdés, hogy jó és nagy kényelemmel használható, ez tökéletesen igaz;

*) Milyl kegyelet él e község keblében nagy halottja iránt, mutatja azon tapasztalat, hogy annak szobrára egy évvel ezelőtt feltűzött becses virágkoszorút érinteni, még gyermekei is ovakodtak és a száraz maradvány csak a tavasszal történt sirkörüli tisztítás alkalmával mozdítottatott el.
K. Á.

**) Engedjék a tisztelt hazafiak és honleányok, kik ismét eljövének Kőlcsey sirjához, meghozandók e nemes szellem iránti tiszteletük adóját, hogy őket úgy tekinthessük, mint az összes magyarság képviselőit, melylyek miveltebb osztályaiban örökké élni fog Kőlcsey emléke s érdemeinek méltánylata. S fogadják a kegyelet újabb szép tényéért melög elismerésünket, köszönetünket.
Szerk.

és minthogy minden építésmódnál könnyebben igazítható, a mennyiben maga a tulajdonos, vagy házi-cselédje csekély kiadási költséggel végezheti, és örökös új állapotban tarthatja, igen nagyon megérdemli, hogy a birni kívánó tanácsommal éljen; melylyert, bárki legyen, még köszönetét sem kívánom *). — Kelt Új-Pesten, junius 15-én. — Erdős Mózes János, mint feltaláló.

Irodalom és művészet.

(Az erdélyi országos Gazdasági Egylet) 30 darab cs. kir. aranyból álló jutalmat tűzött ki egy népszerű nyelven szerkesztendő munkára, mely kielégítő feleletet adand a következő kérdésekre: 1) Mi a váltó gazdaság? és annak alkalmazása szükséges-e Erdélyben, és ha az, általános-e avvagy csak részletesen? 2) Erdély földirati, égalji s így physical fekvése, valamint népességi, életmódi s kereskedelmi szempontjaiból, hányas váltórendszer alkalmazása s minő terményeknek, minő sorozattal természetese mutatkozik célszerűbbnek? lehető tekintettel az ország különböző vidékeire. 3) Tétesék szám és érték szerinti összehasonlítás, hogy az író által felállított váltórendszernek hasonló földterületen, a mostan divatozó ugarrendszer fölött minő és számszerint mennyi jövedelmi előnye van a földipar s azzal összekötött tenyészállatok s ipartermények productiójában, s általában egyik rendszer a másiknál mennyivel jövedelmezőbb s a mezei gazdaság minő ágaiban? 4) Ezen népszerű munkának célja levén a kisebb birtokosság gazdasági fejlődésére hatni, az író ezen szempontot tartsa szem előtt s az általa válogazdaság alá rendezendő birtok hatvan holdnál terjedelmesebb ne legyen, s egyszersmind tekintet fordítassék arra, hogy Erdély nem rónaság. 5) Fejtessék fel, ha van-e lehetőség tagosítatlan szétszórt birtokban a váltórendszer alkalmazására, vagy e fontos cél elérésére mulhatlanul szükséges a tagosítás? — A pályaművek befűzve, s tisztán és idegen kézzel másolva, jelíges levelekkel ellátva, melylyben az író neve és lakhelye legyen zárva, a gazdasági egylet titkárához beküldendők a jövő 1859-ik év január hava 1-ső napjáig, mint zárhatáridőig. Az egylet választmánya fog bíráló bizottmányról gondoskodni s a pályadíj 1859-dik év febr. 1-jén fog odaitéltetni.

(„Xántus János levelei Északamerikából.”) Ez czime egy igen érdekes munkának, melyly Lauffer és Stolp könyvkereskedésében e napokban került ki a sajtó alól. Tizenkét eredeti rajz után készült szép kórajzzal s több csinos fametszettel közli Prépost István, ki valóban jó szolgálatot tett irodalmunknak e munkának sajtó alá rendezése által. Az olvasó-világ emlékezni fog, hogy az idegen hangzású névvel bíró Xántus amerikai leveleiből az utóbbi években időszakonként több lap közle egyes mutatóványokat, melylyek már akkor nem csekély figyelmet ébresztének írójuk iránt. Most az előttünk fekvő műből megtudjuk — ha még eddig nem tudtuk volna — hogy Xántus János tősgyökeres magyar hazánkfia, a gróf Széchenyi nemzetség egykori híres jogkormányzójának fia. Mióta hazájából kivándorolni kényszerült, az új világrészből is anyjával s testvéreivel szünetnélküli levelezésben volt s van. Leveleiben híven s érdekesen írja le a népeket s vidékeket, kik közt s a hol él. Az egyesült északamerikai államok által egy kutató expedítio vezényletével levén megbizva, Északamerika majd minden zegezugát meglátogató, s elég alkalma volt a népek minden osztályaival, az állatok, ásványok s növények országával bőven megismerkedni s az érdekesebb tárgyakat le is rajzolni. Élete igen változatos és kalandos volt. Meg kellett ragadnia minden alkalmat élelme megszerzésére, mert amerikai fogalom szerint a peccületes munka tiszteltemeltő; a szegénység csak szerencsétlenség, de nem szűgyen. Egymásután volt: könyvkereskedő, boltsegéd, gyógyszerész, vasuthivatali tervrajzoló, újságlap-kihordó, matróz, zongoratanító, görög, spanyol és latin nyelvek professora, s volt napszámos is — mint annyi mások, kik Amerikát valának kénytelenek kivándorlásuk célpontjánál választani. Átvergődött az Atlanti Oceántól a Csendes tengerig, s az északi Canadától Délamerikáig. Számos tapasztalatainak változatos tárházat nyújtja most itteni barátja Prépost István ur Xántus János összegyűjtött leveleiben, melylyekre ezennel felhívjuk olvasóink figyelmét. Ara a díszesen kiállított munkának 3 pft.

+ (Nagy-Isván „Magyarország családai”) című érdekes történelmi művének III. és IV. füzetei megjelentek. Friebeisz István visszalépven e mű kiadásától, folytatása Ráth Mór könyvkereskedésében fog megjelenni. Jelen füzet a következő családokat tartalmazza: Chinetti család; Chinorányi cs., Chiolich cs., Chiolnich cs., Chirke cs., Chytwandy cs., Chikulini cs., Chomary cs., Chotek cs., Cicatricis cs., Cillei cs., Clement cs., Clerfait cs., Coburg cs., Collenbach cs., Comáromy cs., Corbaviai cs., Cornides cs., De Corzán cs., Chomba cs., Chorra cs., Christoffi cs., Cikulini cs., Cipele cs., Clementisz cs., Clerici cs., Collalto cs., Coloredo cs., Conti cs., Colosváry cs., Corralanza cs., Constantinovits cs., Cottmann cs., Creinitz cs., Crouy cs., Csaba cs., Cháholyi cs., Csajkó cs., Csák cs., Csákány cs., Csákay cs., Csákyás cs., Csáky cs., Csáky cs., Családy cs., Csalló cs., Csanády cs., Csanády cs., Csanády cs., Csanálosy cs., Csányi cs., Csáni cs., Csányi cs., Csapár cs., Csapó cs., Csapá cs., Csapody cs., Csarada cs., Csarvay cs., Császár cs., Császár cs., Császár cs., Császy cs., Csalkovics cs., Csató cs., Cárver cs., Cronsfeld cs., Crus cs., Csabay cs., Csajághy cs., Csák cs., Csákány cs., Csákányházy cs., Csáklyán cs., Csaklyay cs., Csáky cs., Csala cs., Csalay cs., Csalomjai cs., Csanády cs., Csanády cs., Csanády cs., Csanky cs., Csányi cs., Csáni cs., Csányi cs., Csaplovics cs., Csapó cs., Csapó cs., Csapody cs., Csárics cs., Császár cs., Császár cs., Császár cs., Császy cs., Csatáry cs., Csatlós cs., Csató cs.

*) Szives készséggel közöljük időszakonként Erdős Mózes J. ur jelentéseit, de a közönség érdekében szükségesnek véljük azon ohajtásunkat kifejezni, bár a Gazd. Egylet illető szakosztálya végre figyelniére méltatná e régóta említett találmányt s annak mibenlétéről műértő ítéletét kihirdetni.
Szerk.

○ *Antalfi János* sárospataki tanár előfizetési felhívást bocsátott ki *Sélyei István* és *Harkányi István* protestans gályarabok, arcképeire. E két arckép másolatát mult évben hozta kiadó Helvecziának Zürich nevű városából, hol az eredetieket azok tulajdonosa, halála után a városi könyvtárnak fogja hagyni. Ha a külföld tudósi — mond a kiadó — nagyrabecsülik a hitükért sokat szenvedett s gályára hurczolt papok arcképét, hát mi magyarok nem viseltethetnénk-e kegyelettel illy dicső emlékü ösökről? — A két arcképet Barabás metszé köre. A már megjelent s megjelenendő példányok magassága — vastag chinai velinre nyomva — 1 láb s 5 hüvelyk, szélessége közel 2 láb. Egy példány előfizetés utján 1 pft., melyet minden előfizető e pénz beküldése után két hó múlva vagy előbb is kézhez veend. Hat előfizető után egy tiszteletpéldány jár, ezen kívül a megrendelt hat vagy több példány bérmentesen küldetik. Ha a vállalatból 100 pft. haszon származnék, azt kiadó majdan, ha komoly theologiai irodalmunk a mostaninál erősebb lábbon áll, pályázatúl tüzendő ki, *protestans egyházi bessenédek*; addig pedig a pénz takarékpénztárba teszi le. A kinyomatandó pályamű tiszta haszna ismét pályadíjjal fogja kitűzteni. Az előfizetések kiadóhoz Sárospatakra küldendők.

— („*A magyar költészet rövid ismertetése*“) című, 10 nyomott iven három részből (költészettan, költemények és költészeti irodalomtárból) álló munkámra, eddigi előfizetőim beleegyezével, mit ezzel bátor vagyok föltenni, — az előfizetési határidőt 30 p. krjával folyó évi *július 15-ig* meghosszabbítottam; mellynek letelte után az előfizetők, ha még mintegy 200-an jelentkeznek, augusztus végére a *munkát* —; ellenben (t. i. kellő részvét hiánya miatt) legelső póstával vagy más biztos alkalommal, *pénzüket* fogják bérmentesen meg-, illetőleg viszakapni. — Buda, június 20. 1858. — *Dr. Márki József*, főreáliskolai magyar nyelvtanár (viziváros, főutca 198. szám).

+ (*A „Protestans egyházi és iskolai lap“*) második félévi folyamára előfizetést nyit a szerkesztőség. Megjelenik e lap 1½ iven minden szombat. Az előfizetési ár egész évre 7 ft., félévre 3 ft. 30 kr. Gyűjtők minden 6 példányra egy ingyenpéldányt kapnak. Az előfizetési pénzek bérmentve *dr. Ballagi Mór* szerkesztőhöz küldendők (Pest, lövészutca 10 sz.) *Dr. Székács József* és *Török Pál*, mint segédszerkesztők jövőre is közreműködendők.

— Megjelent, mint annak idejében megirtuk a pár hét óta köz kézen fog: *Táncsics Mihály* „Bordács Elek, a gyalog árendás“ című népies tanregénye, mellyben szerző egy, pusztán saját szorgalma által semmiből tehető állapotra vergődött földmives életét, külső s belső háztartási és gazdasági elveit élvezhető és tanulságos alakban, egészen gyakorlati szempontokból, s a föld népe állapotjával és eszjárásával való tökéletes ismeretség alapján, állítja elé. Tán mondanunk sem kell, hogy *Táncsics* e munkájában is teljesen el tudta találni azon hangot, mellyen az olvasó-közönség legalsóbb rétegéhez szólani kell, s melly, és tárgyának szerencsés választása, valamint a tettetés nélküli meleg szeretet, mi minden betűjéből kiviláglik, öt méltán a nép kedvelt írójává emelték. Ezért ajánljuk e könyvet nemcsak a népnek, hanem a nép jóllétét szívökön viselő papoknak, tanítóknak, jegyzőknek, szóval a vele legközelebbi érintkezésben levő kaputos ozztálynak is. Kapható minden könyv-árusnál, s szerzőnél (*Józsefváros, Tömőutca, 1. szám*). A tizennégy ivet meghaladó terjedelmes füzet ára csak 40 pkr.

+ (*P. Szathmáry Károly*), kit legközelebb a m.-szigeti főgymnasium tanárává választottak meg, ismét egy érdekes történeti regényt irt „*Bethlen Miklós*“ cím alatt, mellyre az előfizetési iven már szét vannak küldve. — Megjelenési határidőül július vége van kitűzve. Az előfizetési pénz július 10-ig szerzőhöz (Pest, czukor-utca 9. sz.) utasítandó. Ára 1 pft.

+ (*A „Magyarok életrajzai“*) I. szak: hajdankor 1600. VI-ik füzet (Batthyány — Bebekig) *Kerekgyártó Árpád* szerkesztése mellett megjelent. Kiadja *Magyar Mihály*.

+ (*Bajáról*) tudósítanak, hogy az ottani főgymnasium 8-ik osztályu ifjusága gymnasiumi pályája bevezését egy szép emlékek akarja megörökíteni. Ez emlék nem más, mint az ottani tanulók jelesebb dolgozataiból össze-szerkesztett munka, melly „*Emlényfüzerek*“ cím alatt július közepén fog megjelenni. Kedvelt tanár *Kolmár József* ur fölszólítására a tanuló ifjak a munka kiállítás költségeit saját erszényökből fedezendik. A példányok elkeléséből beveendő összeget tökélesíteni szándékoznak, mellynek kamatait évenkint azon tanulóknak fogják jutalmul kiadni, ki a legjobb magyar dolgozatot készítendi.

+ (*A pécsi casinóban*) f. hó 9-én tánczestélyt rendeztek, mellyben szép számú közönség vett részt. Ugyancsak Pécsről írják, hogy ott az irodalom-pártolás, fájdalom! igen gyenge lábbon áll. Dicséretes kivételkép emeltetnek ki a növendék papok és tanuló ifjak, kik tehetségökhöz képest örömet áldozzák filléreiket szellemi élvezet szerzésére. Ugyanazon levelező figyelmezteti a szerkesztőket, hogy a munkák közlésénél ovatosabbak legyenek, nehogy úgy járjanak mint a „*Napkelet*“, melly f. évi 22—23. számaiban „*A megbukott színész*“ cím alatt, egy beszélyt hozott, de melly a czimen és az ujonnan választott nevéken kívül, csaknem szóról szóra a boldogult *Bajza* által szerkesztett „*Athenaeum*“ 1841. évi folyamából iratott ki. — Sajnos, hogy találkoznak emberek, kik szajkó módjára idegen díszszel kérkedni nem átal-lanak.

+ (*Eszékről*) írják a „*M. S.*“-nak, hogy *Leman* ur ottani könyvkereskedésében minden magyar könyv föltalálható, mert a vidék néhány lelkes és buzgó magyar lakója könyvtárából egy magyar könyvnek sem szabad hiány-zani. — Bár minél több követői akadnának e lelkes uraknak!

+ (*A magyar akadémiá*) elhatározza, hogy jövőre évenkint két füzetnyi régiségtani művet fog kiadni. E gyűjteményt *Ipolyi Arnold* egy illy tartalmu művével kezdi meg, mellyet harmincz kép fog ékesíteni.

+ (*Doppler Ferencznek*) „*Ilka és a huszártoborzó*“ című szép magyar operáját hir szerint Hannoverában nemsokára színre hozzák. Ha a „*Hunyady László*“ és a „*Kunok*“ is színre hoznák, bizonyára nem lenne okuk a „*szánom bánomra*.“

+ (*Charton-Demeure assz.*), ki Bécsben kamarai énekesnő czimet nyert, az olasz operai szak bevégezte után nemzeti színpadunkon következő operákban fog vendégkép föllépni: *Sevillai Borbély*, *Alvajáró*, *Lucia*, *Ezred lánya*, *Don Pasquale* és *Troubadour*.

+ (*Munkácsy Flóra k. a.*) f. hó 24-én Komáromba ment, az ott működő szintársulatnál három vendégszerepet adandó; július 1-én pedig hasonló czélből B.-Füredre utazik.

+ (*Reményi Ede*) művész hazánkba, az angol királyné solo hegedüse, a „*Hölgyfutárnak*“ közelebb levelet irt, mellyben mint bizonyosat igéri, hogy a jövő őszzel tiz évi távollét után körünkbe érkezik.

+ (*Svastics János*) csárdásai, a szerző engedelmével *Fribeiss István* által összeszedve s kiadva megjelentek. A casinó kiállítású s igen szép tartalmu füzet ára 3 ft.

+ (*Latabár szintársulata*) a mult héten B.-Füredre megérkezett. E derék színigazgatónak, mint halljuk, sikerült *Sziget*it, nemzeti színházunk jeles tagját néhány vendégjátékra megnyerni. *Láng Bódi* pedig derék bukaresti testvéreinket készűl meglátogatni társaságával.

+ (*A pesti műtárlat*) a majus-juniusi kiállításból kisorsolás végett a következő képeket vette meg: „*Csendélet*“ *Barabás Henriett*ől Pesten; „*Jelenet a parasztháborúból*“ *Haeberlein C.*-től Münchenben; „*Eső utáni tájkép*“ *Lorain H.*-től Párisban; „*Mohácsi csata*“ *Vizkelety Bélától* Pesten.

+ (*A pesti műegylet*) f. h. 10-én tartott közgyűlésén elhatározta, hogy a jövő 1859 évi műlap magyar életkép legyen; azért *Ritter Sándor* egyleti titkár fölszólítja a művész urakat, hogy illynemű képeiket egy hónap alatt küldjék be.

+ (*A műegylet*) junius-július havi kiállítása 54 nagyrészt igen jeles festvényt tartalmaz.

+ (*Gr. Gradányi József* „*Peleskei nótariust*“) hir szerint egy vállalkozó ujra kiadni szándékozik. Bizony jó gondolat.

Ipar, gazdaság, kereskedelem.

* * (*A brassói vas- és szénbányatársaság*) e hó első felében egy zárgyűlést tartott, a mellyben az alakítandó brassói bányász- és huta részvénytársaság alapszabályai végérvényűleg helybehagytattak, s a fölterjesztésre elkészítették. Az alaptőke egyelőre egy millióra van határozva, s miután már ennek fele aláíratott, a társulat biztosítottnak tekinthető.

* * (*Az állam által hitűsített tenyésztési díjak Erdélyben*) ez évre következő helyeken fognak kiosztatni: *Segesvárott* aug. 10-én, *Besztercsén* aug. 25-én, *N. Enyeden* sept. 14-én, *Szepsi Sz. Györgyön* sept. 28-án. E pályáalomások mindegyikén 10 jutalomdíj 88 db. arany összegben: anyakanczák számára szopós csikókkal egy díj 25 db. arannyal, négy díj 6 db. arannyal. — Három éves kanczák számára egy díj 15 db. arannyal, négy díj 6 db. arannyal.

○ (*Lótenyésztés*). Jelenleg az állam az egész birodalomban 605 állomáson 2388 csödört tart. Ezek közül Magyarországon 122 állomáson 470 csödör van, Erdélyben 60 állomáson 159.

* * (*A földterhementesítési alaptól*) az erdélyi jogositottak számára mult majus hó végén összesen 10'899,349 ft. 30½ kr. volt kifizetve készpénzben és kötvényben.

+ (*Pápai takarékpénztár*) van keletkezőben, melly részvényekre lesz alapítva, s jövedelme kizárólag közhasznú czélokra fog fordíttatni. Ez intézet alapszabályai jóváhagyás végett már föl vannak terjesztve az illető helyre.

Közintézetek, egyletek.

* * (*Az orvosegyletben*) e hó 22-én vezeté be az egyetem dékánja *dr. Gebhard* cs. kir. tanácsos ur, *Lemberg*ből ide tett *Czermák* urat, mint az élet-tan (physiologia) tanárát. A dékán, valamint az új tanár ur is német nyelven szólt az ifjusághoz, melly ez utolsó beszédét egy *eljen*-nel fogadta. A nevezett, új tanár ur *dr. Schordann* cs. kir. tanár helyébe lép, ki gyengélkedése által van akadályozva előadásait folytatni. *Dr. Schordann* ur előadásait latin nyelven tartá, utóda azonban, mint beszédében kifejté, felsőbb kívánatra, azokat német nyelven folytatandja.

* * (*A természettudományi társulatnak*) e hó 19-én tartott közgyűlésén *Stoczek* ur folytatá előadását a meleg új elméletéről; *Szabó József* közli a francia bizottmány jelentését, melly a francia császár által 1852-ben a villany czélszerűbb alkalmazására kitűzött 50,000 frank díjra beérkezett pályairatok megvizsgálására volt kinevezve. Négy pályázó; két francia és két német dicséretet nyert, de a díj nem ítéltetett oda, hanem új öt éves határidő lön kitűzve.

+ (*Nagyváradon*) majus 3-án kisedővodát nyitottak meg, melly tehát alig néhány hete fönnáll, s már is 60-on fölül látogatják.

Balesetek, elemi csapások.

+ (*Egy pesti nagyherkeskedő könyvvidéje*), f. hó 16-án a gr. *Széchenyi*-ház harmadik emeletéről az udvarra vető magát s rögtön szörnyet halt. Az öngyilkosság oka nincs tudva; annyi azonban igen valószínű, hogy nem a szerelem birta őt e borzasztó — ugrásra, mert a szerencsétlen 60 éves öreg volt.

+ (Jászberényben) f. hó 14-én egy földbirtokos házába a család távolléte alatt betörték, s a titkos zárral ellátott írószekrényből 5000 s néhány száz forintot vittek el. A tettes még nincs tudva, de mivel a titkos zárt föl tudta nyitni, a gonosztevőnek olly egyénnek kellett lennie, ki a hely körülményeit jól ismerte.

M i u j s á g ?

+ (A pesti iparos segédek) krajczáros könyvtárt alapítottak. Kulifay Albert asztalossegéd, társai nevében is levelet irt a „Napkeletbe,” melyben az alapítók neveit elősorolja, kik fejenként 30 kr. (néhányan 1 p. ft.) befizetésével a könyvtár első alapját megvetették. A befizetett összegeken kívül mindegyik köteles vasárnaponként 6 p. krt. fizetni, s ha még új részvényesek akadnak, azok a rendes 6 krral is beléphetnek. Bécsben is keletkezett pár év előtt könyvtár hasonló módon. Eleinte tovább fél évnél csak öten voltak a részvényesek, de lassankint mindig többen kezdették a szent czélt méltányolni, s most már több mint 400 kötet található könyvtárunkban. A ki Pestről távozik, vagy ki akar lépni a részvényesek sorából, tetszése szerint annyi értékű könyvet vihet magával, a mennyi pénzt vasárnaponként befizetett. — Vajha minél több város iparosai buzdulnának e nemes példán, s raknák össze nélkülözhető garasait hasonló célra; mert csak így juthatnak a korszellem igényelte képzettségre s csak így verhet erős gyökeret keblökben nyelvünk s nemzetiségünk szeretete.

* * Megjelent nyomtatásban és az illetők közt szétosztott: *As első magyar általános biztosító-társulat alapszabályai.*

+ (Bagdanoff Nadejdat), a sokaktól epedve várt orosz tánczművésznőt, ezuttal nem fogjuk láthatni. Mint hírlík, lába megsérült, s egy közelebb érkezett távirati sürgöny szerint, baja olly súlyossá vált, hogy egyideig lehetlen lesz szinpadon föllépnie. Most augusztusra várják.

+ (Székesfehérvárott) f. hó 27-én Vogl M. K. a. az iskolatanítói nyugdíjalap javára hangversenyt rendez, melyben a nemzeti színház több jeles tagja is közre fog működni.

+ (Devecserben) több műkedvelő szini előadásokat tart, melyek érdekét azon körülmény is emeli, hogy a beveendő tiszta jövedelem jótékony czélokra fog fordíttatni.

+ (Temesvárott hangászegylet) alapításán fáradoznak. Egyelőre az aláírási iven csak egy nyilvános énekiskola állítására hívják föl a közrészvétet, mi hogy később conservatoriummá alakuljon át, csak a közönség pártfogásától függ.

+ (A nagy Ristori), mint a „Hf.” írja, közelebb késznek nyilatkozott színházunkban még e nyár folytán négyszer föllépni, ha ugyanannyi tiszteletdíjjal jutalmazták, mennyit két évvel ezelőtt itlétekor kapott. E tiszteletdíj estenkint nyolczszáz p. forint. Minthogy Ristori már nem bírna nálunk újdonsági érdekességgel, s más részt a nyári szakban nem is remélhető, hogy a roppant tiszteletdíj bevételeből kikerüljön: igen valószínű, hogy az igazgatóság színházunk kárára nem fogja őt ezuttal szerződtetni.

+ (Tóth Soma) nemzeti színházunk ügyes tánczosa és komikusa, közelebb egy „Palotás magyar” társas tánczot szerzett, melyet a nemzeti szinpadon is be fog mutatni. E táncz annál könnyebben divatba jöhet a jövő 1859 évi farsangon, minthogy az közel kilencz hétig fog tartani, tehát lesz elég idő tánczolni.

+ (Mult vasárnapon tartotta kirándulását a budapesti dalárda.) Reggeli fél 7 órakor, kissé borongós és szeles időben indult meg a hajó Vác felé, de a szép számú társaságban uralkodó jó kedv, Dubez zenekarának vidor hangzása mellett csakhamar bátran mert szembe nézni a szakadozó fellegekkel, melyeket a szél elhajtott. A legvidorabb hajózás közben, mellyen egy boldogtalan kalap is lón a habok martaléka, a dalárda tagjai zeneszóval szálltak ki Vácra, s a menet egyenesen a nagy székesegyház felé tartott, hol a művészársulat Volkman R. nagyhirű miséjét éneklé el szabatosan és hibátlanul. Vácra mintegy tizenegy óra tájban indulánk meg, s nemsokára Verőcze mellett kötve ki, előttünk állt a gyönyörű fekvésű, romlatag Migazzi-kastély. — Négy hosszú asztalor fogadta a derült vendégsereget, mellyeknél dal és zene közben gyorsan költ el az izletes lakoma. — De a kik illy kedves szórakozásban akarták tölteni a napot, s elég boldogok voltak, hogy derült, nyugodt kedélyvel töltheték is — nem feledkeztek meg az itteni boldogtalan árvákról sem, kik olly irtózatosságon vesztettek egyszerre apát, anyát. Ebéd végezték két ifju ember járt az asztalok között a szegény gyermekek számára gyűjtögetve. (Lásd az alábbi tudósítást Verőczéről.) — Ebéd végeztével játékra került a sor, a könnyebb lábúak versenyt is futottak, alkonyat tájban pedig tánczra kerekedett, a kinek kedve volt, míg egyszer nyolczadfél óra körül megperdült a dobon a takorodó, s mentünk vissza a gőzösre. Gyönyörű holdas éjjel érkezett a hajó Pest alá, s a társaság ugy bucsuzott el egymástól, hogy hangosan több ízben megéljenztek Till urat, e szép czélú társulat igazgatóját, Krenner urat, a ki a jelen kirándulás páratlan buzgalmu rendezője volt, továbbá Dubezt a derék karmestert, és a dalárda összes tagjait. — Eljenek!

— (A Migazzi kastélyban történt gyilkosság s a budapesti dalárda jótékonyasága.) Nógrádból, Verőcze, jun. 21. A pest-budai dalárda társulat tegnap községünk határában fekvő regényes Migazzi-kastélyban kirándulási ünnepélyt rendezvén, ez alkalommal az élvezetes mulatást egy nemes tettel párosítá, ugyanis: az itt néhány nap előtt szerencsétlenül kimult vadász és neje után maradt öt kiskoru vagyontalan árva feleségére adakozást nyitván, kevés percz alatt a nagylelkű s adakozni kész társulati tagoktól, és vendégektől százöt p. gőftrt gyűlt össze, melly kezelés végett alólírottak kézbesítették; jó példa folytában később még tizenhét ft. jött hozzá, így

eddig összesen 122 p. gőftra szaporodott a kegyes adomány, miért édes kötelességemnek ismerem a szegény árvák nevében — a dalárda társulatnak, és mind azoknak, kik a szép példát követve, a vagyontalan árvák feleségelésére áldozni kegyeskedtek — hálás köszönetemet nyilvánítani. Nyilvánosságra hozatván a szomorú tény, a sokféle mendemondák megezáfolása tekintetéből — a valóban borzasztó esetet, helyén találtam a maga eredeti valóságában előadni: Csimer József convertita mintegy 35 éves, először berkenyei erdőkerülő, később kállói vadász, legközelebb Migazzi alvadász, — előbbi állomásáról nem ok nélkül e csekélyebb állomásra tétetvén által, még első helyén egybekelt szerencsétlen neje, szül. Szeidenspinner Zsófiával, egy ottani szegény varga, csinos külsejű, és állásához képest eléggé művelt leányával. Az első években tűrhető viszonyban éltek együtt, ámbár férje már ekkor is a féltésnek néha ütlegekkel is nyilvánítá jeleit; — később a vig kedélyű csinos asszony iránt annyira gyanakodó lón, hogy a kivel ez csak szóba ereszkedék, mindeniket frigybontónak tartotta; sőt az utolsó években, miután a Migazzi várkastélyt több uri vendég látogatója, ha valaki honn nem létében jött, erősen állítá, hogy azon látogatás nem a kastély, hanem neje kedvéért történt. Alaptalan féltékenysége sokszor egészen magán kívül ragadta, annyira: hogy a szegény nőt, ki hűségét védté nem egyszer agyonlövésével fenyegette. Sem intés, sem jó tanács nem használt az elfogult embernek; és végre csakugyan erőt vett rajta a szenvedély, midőn f. hó 14-én d. u. 5-6 óra közt vitázás közben puskát ragadt, és az ajtó küszöbén egy kis szármolyon ülő, s a gyermekek fehérneműi igazításával foglalkozó jó asszonyt hatulról meglötte, ki azonnal a földre terült. — A lövésre az udvarban levő gyermekek befutottak, és a vérben fétrengő anyjukat ápolgatták; apjuk ez alatt a konyha előtti ajtónál hanyat feküdt le, mit a 14 éves legidősebb leánya észrevén, felkiáltott: „Ugyan édesapám mit mivel? nem elég, hogy édes anyánkat meglötte, most magát is ki akarja végezni, hát mi hová leszünk?” Mire a vadász még azt válaszoltá: „Ugy kellett anyátoknak, miért nem fogadott szót, régen megmondottam én azt, hogy ez lesz a vége, most már, így kell neki lenni.” — Erre egy nagy konyha kés-sel három szurást tevén magán, a kést magából kirántotta, és eldobta, maga pedig jobb kezét feje alá helyezvén, hasra fordult, és kevés idő alatt élet nélkül maradt. — Ezt látva a gyermekek, jajgatás közt a legközelebb fekvő gimpli csárdába, és az itteni patak-malmokba fatottak, honnan azonnal érkezék segítség, de már későn, mert a vadászt halva, nejét pedig félholtan a földön találták; a nő ágyba helyeztetvén, magához jött, és papot kívánt, mire ezért, és közlőért futottak a faluba, ki midőn megtudtam, hogy a nő még él, azonnal Vácra küldöttem orvosért, magam pedig kisérttem a szerencsétlenség színhelyére, hova érkezvén a nőt még egészen ésnél találtam; midőn miként létét tudakolám, azt felelte, hogy neki rövid idő alatt vége lesz, de mi fog történni szegény neveletlen öt árvájával? Én biztattam, hogy jó az Isten, meg fogja még őt is segíteni, de ő fejét csóválta. Midőn kérdém, hogy a lövés mely tájon találta? azt válaszoltá: hogy hátul derekába ment, és elől jött ki; azonban a vizsgálat alkalmával kisért, hogy a töltés egészen benne maradt. — Azután tudakoltam tőle az eset okát s nyíltan kimondá, hogy férje hűtlennel tartotta, pedig Isten látja lelkét, hogy ő nem vétke, és hivatkozott a jelenlétűkre, hogy ha valaki tud legkisebb rosszat reá, most szóljon. — Beköttettem sebé, hogy addig is mig orvos jön, a vérfolyás gátolva legyen; e közben jött meg a helybéli lelkész ur is, ki még a végső szentségekkel elláthatta, de ennek bevégeztével kevés időre megszűnt élni. Utolsó szava volt: „Én megbocsátok neki.” — Közli Aray József, ker. jegyző, és a szegény árvák törv. képviselője.

+ (B. Csabáról) tudósítják az „Ar. Ztgot,” hogy f. hó 16-án reggeli 7 órakor az Orosháza és Csorvás pusztá közötti uton egy kötél-tánczos család négy kocsiját 3 fegyveres rabló megtámadta és kirabolta. Az igazgatóság és neje súlyos bántalmakat szenvedtek az utonálló haramiáktól. Mint állítják, 1500 — 1600 p. ft. lett volna velük, mit a rablók kézhez kerítettek. Ez összeget egy illy szegény művészársaságra nézve kissé tetemesnek találjuk.

+ (Rarey a hires löszelidítő) — kiról bővebben is emlékeztünk már — több főrangú porosz ur meghívására, rendszere megismertetése végett, tanfolyamot nyit, mire az aláírások már megindultak. — A díj egy-egy személytől 70 tallér. — Egyetlen előadás elég a nagyszerű titok elsajátítására. — Most meg azt írják róla a lapok, hogy közelebb a londoni állatkertben a legszilajabb zebrát annyira megszelidítette csodálatos módszerrel, hogy az előbb fékezhetlen vad most úgy jár utána, mint valami szelid eb.

* * (Két gőzhajó Aradon), mellyek dohánynyal voltak megrakodva, a hid alatt elhaladva, ennek czölöppjébe utódtek, úgy hogy az egyik olly sérülést szenvedett, miszerint azonnal partra kelle huzni, miután már a víz kezdett bele ömleni; a dohányban semmi kár sem esett.

* * (Néhány farkas a Bánság határában) a pécakai csordákból két lovat, négy csikót és egy borjut ejtett el. A kárt 2000 ftra becsülik.

* * (Az erdélyi fürdők.) Borszéken, Előpatakán, Zaizonban, Báznán, a források s fürdőépületek körül a m. kormány intézkedései folytán czélszerű javítások jöttek létre. — Az említett fürdőkön a gyógyidő alatt folytonosan vannak orvosok; Báznán Medgyesről látogatja a főorvos.

+ (A Veszprém legújabb hitörése), mellyről lapunk egyik közelebbi számában Gánóczy Floristól egy terjedelmes és érdekes levelet hoztunk, a legújabb tudósítások szerint f. hó 6-kán alább hagyott dühével, s remélhető, hogy lassankint végkép le fog caillapulni.

+ (A Gurstán Adolf-egylet) wittenbergi fiókja közelebb 50 tallér segédelmet küldött a felső-lövői iskolának.

⊙ (A pesti takarékpénztár részvényesei) a váci siketnémák intézetének pénzalapjához 500 pftal járultak. (B. P. H.)

+ (A színházi ügy Párisban). Panaszkodunk, hogy a nyári hónapokban igen csekély közönség látogatja rendszerint a színházat; pedig a dolog másutt sem igen áll jobban. Így Párisban több színház igazgatósága falragaszokon hirdeti, hogy az előadásokat kénytelen volt megszüntetni a közönségnek csaknem egészleni kimaradása miatt.

— (Azon baljóslat, hogy ez évben sok jégeső lesz), fájdalom, napról napra inkább teljesül, mert mindenfelől veszünk tudósításokat a jég által okozott tetemes károkról. — Eddig ugyanis majus 7-én: Bodajkon (Fehérmegyében), Iváncsán (ugyanott); 9-én: Nagy-Kátán, Sz.-Márton-Kátán, Lőrincz-Kátán (Pest); 12-én: Baracson (Fehér), Duna-Vecsén (Pest), Gyöngyösön (Heves), Bölcskén (Tolnamegye); 14-én: Temesvárott, Lugoson (Krassó), Egerben (Heves), Ujvidéken, (Bács); 17-én: Lőrincz-Kátán; 20-án: Nagy-Lakon (Csanád); 25-én: Mohácsón (Baranya); 26-án: P.-Gácsán, Pusztaszent-Györgyön (Madaras mellett), Budán, Pesten, Léván (Bars), Kölcsejen (Szatmár), Mérán (Erdélyben); 27-én: Szinerváralján (Szatmár). — Junius hóban, 1-én: Szabadkán; 2-án: Szent-Tamáson, Verbászon (Bács); 7-én: Kétegyházán (Békes); Földváron, Veprovácson, Uj-Verbászon, Kulán (Bács), Petriszián (Horvátországban), Miskolczon (Borsod); 8-án: ismét Duna-Vecsén; 9-én: Szeretván (Ung), Palyin; 10-én: Radnán (Arad), Egerben; 11-én: Száldobágyon (Bihar); 12-én: Gombán (Pest), Érsekújváron (Nyitra), Szigetváron (Somogy), Mező-Komáromban (Veszprém), Káván (Pest), H.-M.-Vásárhelyen (Csongrád), Érsekújváron és vidékén, Szigetváron, Megyeresen (Komárom), Mező-Komáromban, Káván és Gombán (Pest); 13-án: Pozsonyban, Iváncsán (Fehér), Szent-Pálon és Koroncson (Győr); 14-én: Gyöngyösön; tehát összesen több mint ötven helyen volt jégeső. — A jég majd mind ezen helyeken tetemes kárt tett, s az elvert földek közül csak csekély rész volt biztosítva. Mennyi érték veszett el ismét! S kit okozzanak most az illető kárvalloktak, midőn annyi felhívás daczára sem biztosították terméseiket? — Igaz, hogy a biztosítási eszme ezen évben leginkább a magyar biztosító-társaság létrejött, a díjalábbszállítása s az új intézet országszerte nagy számmal levő baráti s derék tevékeny ügynökei, s (mit hálásan kell elismerni) a lelkész s előljáró urak buzditása s példája által igen szélesült kört vivott ki; de távolról sem terjedt el annyira, hogy ne tartanók szükségesnek ismételve figyelmeztetni a gazdákat, hogy megfontolva a jég pusztításait s az eddigi szerencsétlenség által okulva, ne sajnálják a biztosításhoz szükséges, aránylag, csekély költséget, nehogy későn legyenek kénytelenek megbánni az önmaguk s családjuk ellen elkövetett hanyagságot.

Vidéki levelek.

Tétetlen (Északbihar), majus végén. Időjárás. Földesi faiskola. Biztosítás. Iskola. Jakab Antal sarköve.) Először is az időjárásról szölok; mert bárha erről a nagyvárosiak csak akkor beszélnek, mikor egyéb tárgyból kifogynak, mi vidékiek nem úgy vagyunk vele, itt az időjárás nagyon fontos valami, melly gyakran életkérdés reánk nézve. Tehát lássuk: martius, aprilis hónapok szeles, hűvös idők voltak, e folyó hónap sem akar jobb lenni az előbbieknél, mert nem említve a csak egy napig tartó esőt, általában hervasztó-tikkasztó meleg, majd hűvös — kevéssé esős idők járnak; a vetések, kivált az őszi — nem ígér valami gazdag aratást, s ha mostanában eső nem éri; el fog sülni menthetlenül, a tavaszvetés még jól mutatkozik, de ehhez sem lehet kötni vérmes reményeket.

Földesen, közel hozzánk, faiskola jött létre, mellyet a templomhoz közel szakasztottak ki; nemes fajú csemetéikkel már beültettek, s a főtanító felügyelete alatt a növendékek naponkint tanulják az ojtást, szemzést stb. Követésre méltó példa, nálunk is elhatározták már vagy kétszer, hogy faiskola legyen, de még eddig nem tudom hol lesz — talán a holdban? az nagyon messze van, ott nem lehet; — sajnos, hogy itt nincs a községnek belső telke, mellyből lehetne faiskolának való földet kiszakasztani; külső telke van ugyan, de ebből faiskolát alakítani — az általában e lapok hasábjain *) már előbb kifejtett okoknál fogva — czélszerűtlen lenne, várunk kell hát még egy ideig, majd kifőz az idő mindent.

A napokban utazott községünkön keresztül Hetter ur, az első magyar által biztosító-társaság felügyelője, hagyott egy csomó nyomtatványt nálunk, hogy annál nagyobb kedvünk lehessen a biztosításra; az eredményt még nem tudom, reményem, hogy e tárgyról később kedvezőleg írhatok; ohajtandó lenne mindenesetre, hogy az egyház épületeit biztosítsanak, mert ha szerencsétlenség történik, mitől Isten óvjon bennünket, legsúlyosabban nehezednék a csapás a szegény tanítókra, kiknek fizetésük csupán földtermékekből áll s ha azok semmivé lesznek, inség és nyomor vár rájuk; — felkérem az illetőket, hogy e tárgyban tegyenek valamit, akkor a tanítók nem késnek a biztosított épület padjára rakott termény öszleteiket külön biztosítani.

Nem mulaszthatom el ezuttal, hogy fel ne emlitem, népiszkolánkra nézve azon káros hatással levő rossz szokást, miszerint a szülék nyáron át gyermekeiket a nekik annyira szükséges iskolázatástól elfogják; s otthon libapásztorásra, lőörzésre használják, kivált ha bekövetkeznek a kukorica-kapálás munkanapjai; két három hétig az iskola felé képpel sem fordulnak a kedves apácskák nagy reményü magzatai; szóval maj. végétől aug. végeig kapálás, aratás, nyomtatás ideje alatt — tehát 3 teljes hónap alatt a tételeni faiskolába 15—20 gyermeknél több nem jár; pedig munkaidőn kívül télen át, 100-on felül vannak, kik iskolába járnak és gondolja a szerk. ur! mi ennek a legfőbb oka? — nem egyéb mint az, hogy így a szüle csak félbért fizet; s itt a tanító nagy mértékben csalódik; ez nekik nagyon jól van így;

sok szüle pirulás nélkül mondja: hogy ő csak azért nem járatta gyermekét iskolába, mert fizetni kell érte! és kérdem, lehet-e illy körülmények közt a tanítónak sikerrel működni?

A napokban tétetett le néhai b. e. Jakab Antal urnak sarköve az itteni temetőben, minden ünnepély nélkül; ő e helységnek 33 éven keresztül lelkésze, boldogítója, disze volt; és valóban neve, s nemes tettei örökké élni fognak minden jók szívében; köztudomásu dolog, hogy e lelkileg, testileg derék és gazdag ur rablói megtámadás sajnálatos áldozata lett 1857 aprilis 1-ső estéjén. — Papp Zs.

Egyveleg.

+ (Bordeauxban) Franciaországban egy eredeti egyet áll fenn, mellynek czime „a tizenhármak társulata“, a czélja a nép közt elterjedt előítéletek (minő p. hogy a 13-as szerencsétlen szám), kiirtása. Az összejövetelek lakomákban történnek, mellyeket minden pénteken tartanak. Az egyet tagjai kötelezték magukat, hogy mindig csak pénteken kelnek utra, s minden munkájokba pénteken kapnak bele. Mielőtt a lakomához leülnek, széküket egy lábón megforgatják, a sőtartókat földöntögetik sat. Az egyet már közel egy év óta áll fenn, a nélkül, hogy a tagok közül csak egyet is valamely szerencsétlenség ért volna.

+ („Disznó meleg van, nagyságos asszonyom“) mondja valaki a „Kárpáthi Zoltán“-ban. E dicséret az idei nyarat is igen megilleti, sőt a „disznó“ epithetont akár a superlativusba lehetne tenni, olly pogányul bánnak velünk a napsugarak. Hanem a keletindiaiak aligha örömet nem cserélnének velünk, mert Keletindiaiban már aprilban gyilkoló hatása volt a napnak annyira, hogy Walpole tábornok seregéből utazás közben a nevezett hó vége felé egy nap alatt 77 katona halt el a nagy hőség következtében.

+ (Nagylelkűség.) „Engedelmet kérek, uram, ön bizonyára tévedt: e pénz nem kelendő,“ szölt a koldusgyermek az alamiznanyújtóhoz. „Mitsen tesz, édes fiam; mivel ollyan becsületes voltál, hogy nem titkoltad el, hát csak tartsd meg magadnak.“

— (Adatok Pestváros statisztikájához.) Pesten van 4661 ház és háztelek. Nevezetesen a Belvárosban van 658 ház, a Lipótvárosban van 404 ház, a Terézvárosban van 1419 ház, Józsefvárosban van 1457 ház, Ferenczvárosban 733 ház. — Utcza van: a Belvárosban 50, ugyanott 7 tér. — Legtöbb ház van itt a Lipót-utczában t. i. 50, s a Zöldfa-utczában 39, ellenben a Lakatos-, Rostély-, Iskola- s Zsibáros-utczára csak 2 ház nyílik. A Lipótvárosban 30 utcza és 4 tér van. Legtöbb ház van a Feldunásoron t. i. 56, s a Váciuton 35, legkevesebb ház van a Bécsi-utczában (2). A Terézvárosban van 50 utcza és 3 tér. Legtöbb ház van a Háromdob-utczában 120, s a Kétsziv-utczában 54. A Józsefvárosban van 62 utcza s 2 tér. Legtöbb ház van a József-utczában 105, s a Státio-utczában 85. A Ferenczvárosban van 31 utcza. — Köszépületek: A Belvárosban: Városház, P. P. Piaristák háza, Plébánia, Elemi-iskola, Görög-Oláh egyház és épület, Régi elemi-iskola-épület, Apácák zárdája és egyháza, laktanya (Lipót-utcza), Szerb egyház-plébánia, Tökölly-intézet (Zöldfa-utcza), Károly laktanya, Cs. k. államügyészi épület, Papnövelde, Egyetemi egyház s épület, Zalogház, Ferencziek egyháza és zárdája, Egyetemi könyvtár, Curia épület, Orvosi egyetemi épület, Szervita egyház és zárdá, Megyeház, Evangélikus egyház és épület. A Lipótvárosban: Harminczad épület, Német színház-épület, Ujépület, Cs. k. hajó-hivatal, Cs. kir. pénzváltó-hivatal, Kereskedelmi épület, Cs. k. Vasöntő, Valero laktanya. A Terézvárosban: Kath. egyház és paplak, Szegényápoló, Városház, Iskola, Piaristák majorja, Indóház, Kisdedovó, Nőegyleti épület, Cs. kir. Dohánygyár (3 épület), Izraelita község-ház, Vakok-intézete, Szépitő biztossági épület, Kisdedovókat képző-intézet, Lövész-épület, Izraelita imaház. A Józsefvárosban: Nemzeti színház, Múzeum, Lovarda, Rókus egyház és kórház, Cs. kir. őrház, Cs. kir. szenátár, Irgalmas-szűzek épülete, Josephinum, Kath. egyház és paplak, Angol-szűzek majorja. A Ferenczvárosban: Kath. egyház s paplak, Református egyház s épület, Cs. k. sóház s dohány hivatali épületek, Gazd. Egy. Köztelek, Cs. kir. dohány-gyár, Üllői uti laktanya. — A mágnási rendből házakat s telkeket birnak Pesten: A Belvárosban gróf Keglevich Gábor örökösei, gr. Szapáry József, gr. Nákó Kálmán (Váci-utcza), b. Sina György (Kis- és Nagyhid-utcza), gr. Almássy Dénes (Borzuteza), gr. Károlyi István, gr. Festetics Tassilo (Zöldfa-utcza), gr. Török Bálint (Sebestyén tér), gr. Széchenyi család (Egyetem-utcza), gr. Teleki örökösök (Kecskeméti- és Lövész-utcza), gr. Festetics Ignác (Egyetem tér), gr. Károlyi György (Egyetem-utcza), gr. Teleki örökösök (Servita tér s Uri-utcza), gr. Batthyány Erzsébet, b. Orczy György, gr. Szapáry Anna (Uri-utcza), gr. Györy László (Szép-utcza), gr. Schmidegg Károly (Magyar-utcza), gr. Cziráky Antal (Hatvani-utcza), hg. Eszterházy Pál (Kecskeméti-utcza), b. Sina György (Nagyhid-utcza). A Lipótvárosban: b. Sina (Szinbáztér s Bécsi-utcza), gr. Festetics Dénes (Ujtér és Váci-ut), gr. Nádasdy Lipót, gr. Festetics Sarolta (Váci-ut), gr. Nádasdy Lipót, gr. Széchenyi István (Fő-ut), gr. Teleki örökösök (Holdvilág-utcza), b. Vay Miklós (3 Korona-utcza), gr. Cziráky Antal (Uj- és József-tér), gr. Brunzsvik Ferencz, gr. Széchenyi István (Két sas-utcza), gr. Nádasdy-Forray Julia (Zrínyi-utcza), Ugyanaz (Bálvány-utcza), gr. Festetics Dénes, b. Prónay Róza, b. Révai György (Bálvány-utcza), gr. Batthyány Erzsébet, gr. Waldek-Bethlen Kornélia, gr. Pejacsevich Mária, hg. Eszterházy Pál (Nádor-utcza), hg. Koburg-Koháry (Feldunásor) gr. Szapáry Julia, gr. Andrásyné (József-tér), gr. Batthyány Erzsébet (Béla-utcza), b. Sina György (Feldunásor), gr. Széchenyi István (ugyanott). A Terézvárosban: gr. Festetics Dénes (két Szerencsen-utcza),

*) Lásd V. U. 15-ik számát.

ugyanaz (Könyök-utca), gr. Nádasdy-Forray Julia (három Szív-utca), b. Podmaniczky László (Gyár-utca), ugyanaz (rózsa-utca), b. Orozy család (Országut), b. Splényi József (Király-utca), gr. Teleki család (ugyanott). **A Jóssef városban**: b. Podmaniczky János (Üllői-ut), b. Prónay Albert (Sán-

dor-utca), gr. Szapáry Róza (3 Kereszt-utca), b. Orozy Lajos (Örömvölgy-utca). **A Ferencvárosban**: gr. Festetics György örökösei (két Nyul-utca), ugyanazok (Soroksári-utca), gr. Károlyi György (Üllői-ut), b. Orozy György (Kis-főutca).

Színházi napló.

Péntek, június 18. „*As élet színe*.” Vigjáték 5 felv. *Dumanoir* és *Claireville* után francziából fordította *Bulyonszky*.

Szombat, június 19. *Garzó Zsigmond* tenorista első föllépteül: *Mártha*, vagy: „*A richmondi vásár*.” Vig opera 4 felv. Irta *Fridrich*, zenéjét *Flotow*. Fordította *Szerdahelyi*. *Garzó* régebben színházunk kardalnokája volt; néhány év óta külföldön tartózkodott tanulmányozás végett. A fiatal művész igen szép előmenetelt tett azóta, hangja nem kellemetlen, van benne bizonyos lágyaság, de kevés erő és épség, mely tartósságot ígérne s egy nagyobb színház igényeinek megfelelné. A közönség helyenkint élénk méltánnyal fogadta énekét. Mint halljuk, G. ur egy külföldi német színpadhoz van szerződve.

Vasárnap, június 20. „*Pünkösdi királynő*.” Eredeti vigjáték 2 felv., dalokkal és táncokkal. Irta *Szigligeti*. Legjobb mulattatá a szép számú közönséget *Szerdahelyi*, kinek az opera- és táncparodia ezuttal is jelesen sikerült.

Hétfő, június 21. „*As árva fu és a londoni koldusok*.” Dráma 5 felv. *Dinaux* és *Lemoin* után francziából fordította *Egressy Béni*.

Kedd, június 22. „*Bál-éj*.” Opera 5 felv. Irta *Scribe*. Zenéjét szerzette *Auber*.

Szerda, június 23. „*Falura kell mennie*.” Vigjáték 3 felv. E darab igen kevés vonzerővel birt a közönségre, mely fölötté csekély számmal jelent meg daczára annak, hogy majd egytől egyig kitűnő művészeink szerepeltek benne.

Csütörtök, június 24. „*Bátori Mária*.” Eredeti opera 2 felv. Irta *Egressy Béni*, zenéjét *Erkel Ferencz*.

Szerkesztői mondanivaló.

2021. **Üdvözöllek, édes oltovanyom.** Virágozzál, gyümölcsözzél. Később talán élvezhető lesznek gyümölcseid — csirákat még nem esztünk.

2022. **Daranyba.** Ne kívánja tőlünk, hogy ama magánügyre vonatkozó „mondanivalót” ide iktassuk. Nem örömet avatkozunk collegáink belügyeibe. „A hol nincs, ott ne keress!” — Az újabb cikket adni akarjuk. A régre is rákerül még a sor.

2023. **Ermellekre.** Am. Ver. — A harag nem látszik egészen indokoltnak. A mi a dologhoz tartozik, szívesen.

2024. **Henzida.** Szerény öntudattal irt cikket — egy kis türelem!

2025. **Eltűnt barátomhoz** stb. Annak idejében valószínűleg szólottunk e művekről; most csak arra emlékszünk, hogy a közlendők közé nem sorozhattuk.

2026. **Péteri.** Illy közleményeket, bár mint becsüljük, örömebb látnánk a „Protestans egyházi lap”-ban.

2027. **Zseliz-Kisfaludra.** Tisztán egyházi ügy. Az illető lapnak átszolgáltattuk.

2028. **Vargyasra J. A.** — Az ön által kívánt számok nem kaphatók. Sajnáljuk, hogy azokkal nem szolgálhatunk.

2029. **Miért nem jó „pesti” helyett „Pesti”?** Rövidebben el lehet azt mondani, azért, mert „pesti” melléknév (adjectivum), a magyar nyelvben pedig nemcsak a mellékeket nem írják nagy kezdőbetűvel, hanem még a főneveket (substantiva) is csak akkor, ha azok egyszersmind tulajdon nevek, (nomina propria). Ön cikkének is ez a veleje. — Egyébiránt — magunk közt legyen mondva — ezen szabály helynevekre való alkalmazásának valami rendkívüli tisztelői közé nem tartoznak, s ismeretlenebb helyneveknél, félremagyarázás kikerülése végett néha egy kis önkényes kivételre is vetemedünk.

2030. **Bécs V. I.** Az utalvány ki van adva, s e napokban megy a küldemény. — A mutatványrajz megérkezett. Ha időhöz nem köti ön a kiadást, szívesen vesszük a folytatást. — Az utazási hír alaptalan; legfőlegb egy kis futólagos kirándulás lehet belőle, de nem arra, hanem erre.

2031. **Mi a talentum?** E kérdésre egy asztalos így felelt önnek: „Talentum az, a mi nekem van; ha görbén akarok fűrészelni se tudok, mert mindig egyenesre megy.” A definitio kissé hiányos, de talál. A görbén fűrészelő pótták nagy száma érthet belőle.

2032. **Hathalom.** A számokat megküldtük.

2033. **Szegény a nép.** . . . Ez nem költő hangja, hanem vezércikkirő. Félünk, hogy hatást tévesztene. Jobb volna azt prózában elmondani. A nemes eszméket nem szabad rozsa rímek által veszélyeztetni — ajánlatát öröme fogadjuk.

2034. **Hugyaj!** S. V. Panasz a cimboriték miatt. Sajnáljuk, hogy már régebben nem adott ön alkalmat a kiigazításra. A cimboritékok mindig egyszerre készülnek az egész előfizetési időre s elfoglalják külön fiókjaikat, hogy betenként elfogyatkozzanak. Egy kis rögtöni interpellatio elég lett volna arra, hogy önt lapunk borítékja egész félévig „aszony”-nak ne cimezzék. De csak hogy egyéb baj nem történt! — Arról szó sincs, hogy szándékosan volna a dologban — mint ön gyanítani látszik. Hát mikor az egyszerű szerkesztő neve mellé a „felelős” helyett azt nyomták ki, hogy „főléles szerkesztő”? Ez már valóban malitia volt. Vigasztalódjunk.

2035. **Cségelekre F. J.** — Egyáltalában nem emlékezünk azon „több rendbeli korszerű értekezési cikkekre,” mikről azt mondja ön, hogy hozzánk felküldte. Bizonyosan tévedés lesz a dologban — egyikre vagy másokra csak lett volna legalább egy kis „mondanivalónk.” Ha nem sajnálja ön a fáradságot, újra folkeresni bennünket, igen le leszünk kötelezve.

2036. **A. B. C.** „Mi lett Vas Gereben „Peleskei Notárius” című vállalatából?” Tudunkra az első füzet megjelent, a többi megjelenése ígérve van. Várjuk a felvilágosítást, s a nagy reményekkel megindult füzetek további folytatását mi is szeretnők olvasni.

2037. **N. N.** azt obajtja, hogy a magyar biztosító-társaság Baranyamegyében Péceett is állítson ügynökséget. E méltányos kívánat nem fog maradni eredmény nélkül.

2038. **Uram, uram, szerkesztő ur!**

Irok, hogyha szemem nem szur” stb. Gyanítjuk, ki ellen szól az a rettenetes versbéli expectoratio, de az nem irodalomba való hang. Vajjon mit véthetett önnek az a „Parókás fejű agg,

Hozzá még magyar tudós társasági tag?”

Kénytelenek valánk ön végsőraít szívünkre venni:

„Epen azért nevem nem is írom alá,

Tetszés szerint tegye ön akárhová. (Eltettük akárhová).

2039. **Bor, pipa, leány, aldott adomány.** Hát karón látott-e már varjut? —

Az is szép.

2040. **Érzékeny románczok.** Az újabb szállítmány határozottan gyengébb. A kiséző levél igen mulatságos. Csupán a választott névre van azon kis észrevételünk, hogy mióta Kakas Márton megszületett, legalább is 77 ember irta hozzánk küldött verses és prózai dolgozatai alá e nevet: Kappan. Ön most a 78-ik kappan. Nagyobb eredetiséget vártunk volna.

2041. **Bécs R. A.** — Magánlevélben.

2042. **M . . . y Pal barátomhoz.** Barátja kedveért nem fogjuk kiadni. Vigasztalhatlan lenne szegény.

2043. **Gömöri tájdalok.** Meglehet, hogy használjuk, meglehet, hogy nem. Érdekes vidéki leveleket mindenkitől szívesen veszünk.

2044. **A nemzet napszámosa.** Csiklandós allegoria.

2045. **Adomak.** Az egyik megjárja; a többivel pedig mi járnók meg. A „verses prósa” nagyon „kopár.”

2046. **Pünkösdi multság a Svábhegyen.** Ritka szép vers! Ha olly hosszú nem volna, minden bizonynyal kiadnók; így csak két strófát közlünk belőle mutatványul:

„Soknak keresztbe kalapja,
Ott ember fön fejkető.
Másmak háttul van sapkája,
Együtt enyelg . . . tánczot járja,
Férfi kalapot, tett nő.

„De ma kedve játszani ha jól . . .

Jókedvet kedvre tetéz . . .

Csillag, kereszt, lornyét nyakról —

Csüng — s nagy kard, ló, kulacs bábbol . . .

Pünkösdi koszorus vitéz.”

(Vajjon mellyik kovácsmühelyen készülhettek e kemény dolgok?)

2047. **Nő és királynő.** Szép írása van önnek, ha ugyan manu propria irta.

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholk. és Protest. naptar	Gör.-orosz naptar	☉ Nap.		Izraelit. naptar	☾ Hold.		
			kelet	nyug.		kelet	nyug.	
Junius — Julius			Junius (ó)		Tham.			
27 Vasárnap	C 5 László k.	C 4 László	15 E 5 Amos	4 7 7 59	15	9 23	4 20	
28 Hétfő	Leo pápa †	Arszlán	16 Tichon	4 7 7 59	16 (megh.)	9 53	5 29	
29 Kedd	Péter és Pál	Pét. Pál	17 Bertalan	4 8 7 58	17 Bójt.	10 12	6 38	
30 Szerda	Pál emléke	Lucina	18 Leontius	4 8 7 58	18 Tekufa	10 30	7 49	
1 Csütört.	Tivad. Áron	Tibolt	19 Judás ap.	4 9 7 58	19	10 46	9 0	
2 Péntek	Sarlós B. A.	Otto	20 Methodius	4 9 7 58	20 (Tekuf)	11 1	10 10	
3 Szombat	Kornél püsp.	Kornél	21 Julián v.	4 9 7 58	21 S. Dib.	11 16	11 21	

Holdnegyed: ☾ Utolsó negyed 4-én 8 óra 0 perczkor reggel.

TARTALOM.

Erdélyi János (arczkép). — Három jó barát. Virághalmi. — A Peregrinus (vége). Jókai M. — A Sárrett régiségei IV. Papp Za. — Lednicze, a sziliczei barlang (2 képpel s 1 rajzzal). Sz. Gy. — Csodaszörnyek. Dr. Soltész J. — Növényföldrajz (vége). Varga A. — Az új erdőtervény s az erdei kihágások. Dobo J. — Tárház: Kölcsey Ferencz emlékműve. Kiss A. — A magyar tüzeléses építés jelenlegi mibenléte. Erdős Mózes J. — Irodalom és művészet. Ipar, gazdaság, kereskedelem. Közintézetek, egyletek. Balesetek, elemi csapások. Mi újság? Vidéki levelek. Egyveleg. Színházi napló. Szerkesztői mondanivaló. Heti naptár.

Előfizetési felhívás

VASÁRNAPI UJSÁG

Politikai Ujdonságok

© 1858-diki második félelvi folyamára. ©

Előfizetési feltételek:

az egymást teljesen kiegészítő két külön lapra együtt véve, július—decemberre

Budapestben házhoz küldve vagy postai uton 4 pft.

Csupán a Vasárnapi Ujság előfizetési ára félévre 2 ft. 30 kr.

Csupán a Politikai Ujdonságok előfizetési ára félévre 2 ft. — kr.

☛ Tíz előfizetett példányra egy ingyenpéldány. — A pénzes levelek bérmentes küldése kéretik.

Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala

(egyetem-utca 4. sz.)

Felelős szerkesztő: Pákh Albert.